

Vlaanderen
is open ruimte

Vergelijkende studie maatregelen omgevingskwaliteit en Leader Eindrapport

31.12.2019

INHOUD

Samenvatting.....	3
Executive summary.....	7
1 Situering van de opdracht.....	11
2 Verloop van de opdracht	14
3 Quick scan literatuur	15
4 De organisatie van de maatregelen in Vlaanderen.....	18
4.1 Omgevingskwaliteit	18
4.2 LEADER	23
5 De drie case-gebieden.....	29
5.1 Wallonië	29
5.2 Nederland	31
5.3 Saksen	33
6 Conclusies uit de vergelijkende studie.....	35
6.1 Maatregelen omgevingskwaliteit	35
6.2 LEADER	35
7 Aanbevelingen.....	39
8 Bijlage: uitgebreide presentatie.....	44

SAMENVATTING

Naar aanleiding van de voorbereiding van de nieuwe periode van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid 2021-2027 vroeg de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) aan IDEA Consult om na te gaan op welke manier de maatregelen Omgevingskwaliteit (M7 en M16) en LEADER (M19) in een drietal naburige lidstaten en regio's worden ingevuld en georganiseerd. De organisatie in Vlaanderen werd vergeleken met de organisatie in respectievelijk Wallonië, Nederland en Saksen (DU).

Vaststellingen op basis van de vergelijkende studie

We gaan hieronder in op de conclusies die uit de vergelijking naar boven kwamen.

MAATREGELEN OMGEVINGSKWALITEIT

De maatregelen 'Omgevingskwaliteit' (M7 en M16) vinden we enkel in Wallonië op een gelijkaardige manier terug als in Vlaanderen. In de twee cases buiten België vinden we de maatregelen M7 en M16 op zichzelf niet meer terug. In Nederland zijn ze afgeschaft en in Saksen zijn de maatregelen ingekanteld in Leader.

In Wallonië worden de maatregelen Omgevingskwaliteit vanuit één bestuurslaag georganiseerd, terwijl ze in Vlaanderen gezamenlijk door de provincies en de VLM worden opgenomen. Ondanks de twee bestuurslagen is de aanpak in Vlaanderen meer geïntegreerd omdat de VLM en de provinciale plattelandsdiensten de maatregelen vanuit één organisatie/dienst benaderen, terwijl ze in Wallonië door negen verschillende functionele departementen en agentschappen worden aangestuurd.

LEADER

De **organisatie** van LEADER is in elk van de cases een samenspel van de lokale actiegroepen met centrale en decentrale autoriteiten. We illustreren dat in onderstaande figuur.

Figuur 1 rolverdeling LEADER in Vlaanderen en de benchmarkregio's

	VL	WALL	NL	SAKSEN
Formele verantwoordelijkheid	Dept. L&V		Min. LNV	
Kaderstelling	VLM Provincie	DG03 Functionele administraties (9)	Min LNV + provincies samen (regiebureau) + Eigen regelingen binnen elke provincie	Min. Env. & Agri Landkreise
Controle			RVO.nl	
Programmatie Projecten	PG	PG	PG (verweving met de provinciale laag, cfr. VL)	PG

11. Binnen de maatregelen LEADER en OKW voorziet PDPO III **vereenvoudigde kostenopties** voor de declaratie van personeelskosten (vastgestelde looncodes) en overhead (15%). Tijdens de vergelijkende studie zagen we nog aanvullende toepassingen van administratieve vereenvoudiging die in de toekomst kunnen overwogen worden: flat rate voor alle kosten buiten personeel, SSUC (Standard scales of unit costs) voor infrastructuurprojecten, 'Umbrella projects' en voorfinanciering voor kleine projecten.

EXECUTIVE SUMMARY

In preparation of the new programming period of the Common Agricultural Policy (CAP) 2021-2027, the Flemish Land Agency (VLM) requested IDEA Consult to examine the way in which the Environmental Quality (M7 and M16) and LEADER (M19) measures are being implemented and organised in three neighbouring member states and regions. The organisation in Flanders was compared with the organisation in Wallonia, the Netherlands and Saxony (Germany).

Findings based on the comparative study

We summarise the conclusions that emerged from the comparative study below.

ENVIRONMENTAL QUALITY MEASURES

It was only in Wallonia that we found the ‘Environmental Quality’ measures (M7 and M16) in a similar way to Flanders. We were unable to find the measures M7 and M16 per se in the two case studies outside of Belgium. The measures have been abolished in the Netherlands and in Saxony they have been incorporated into LEADER.

In Wallonia, the Environmental Quality measures are organised at a single administrative level while in Flanders they are jointly incorporated by the provinces and the VLM. Thanks to the two administrative levels, the approach in Flanders is more integrated because the VLM and the provincial rural departments deal with the measures from a single organisation/department, while they are managed in Wallonia by nine different functional departments and agencies.

LEADER

The **organisation** of LEADER in each of the case studies is a combined action of the Local Action Groups with central and decentralised authorities. We have illustrated this in the figure below.

Figure 2 allocation of roles for LEADER in Flanders and in the benchmark regions

	FL	WALL	NETH	SAKSEN
Formal responsibility	Dept. L&V	↑ DG03 ↓	Min. LNV	↑ Min. Env. & Agri ↓
Framework	↕ VLM ↕ ↕ Provinces ↕	↕ Functional departments (9) ↕	Min LNV + provinces (shared coordination office) + Own schemes in each province	↕ Landkreise ↕
Control	↕ VLM ↕ ↕ Provinces ↕	↕ Functional departments (9) ↕	↕ RVO.nl ↕	↕ Landkreise ↕
Programming Projects	LAG	LAG	LAG (interwoven with the provincial layer, cf. FL)	LAG

The figure leads us to several interesting findings:

- The number of 'agents' that are engaged in LEADER varies in the case studies from 3 in Saxony to 4 in Flanders, 5 in the Netherlands and 11 in Wallonia.
- The provinces play an important and quite similar role in Flanders and the Netherlands. In the Netherlands, there are significant underlying organisational differences between the provinces. This is not the case in Flanders due to the creation of frameworks from the VLM for the entire region. The provinces do not have any involvement at all in Wallonia. In Saxony, the intermediary role is assumed by the Landkreis.
- The focus on the substance of LEADER is left completely to the Local Action Groups in Saxony and Wallonia. In the Netherlands, there is a similar system to Flanders, in which the Local Action Groups choose a maximum of 3 themes from a common list (a list of 9 themes in the Netherlands and 15 themes in Flanders).
- In Flanders, the monitoring function and payment is decentralised across four actors: content (Local Action Group), administration (province), monitoring and payments (VLM and payment authority). In the Netherlands (RVO.nl) and Germany (Landkreis), the monitoring and payment is more clearly designated to a single authority, whereas there are 2 authorities in Wallonia.
- There are several challenges at the level of the Local Action Groups, though not to the same extent everywhere. Namely, these are limited knowledge and interest for formal requirements, loss of quality due to close relationships between project submitters and members of the Local Action Group, and a lack of innovation. These points for attention also emerged in the European survey on local groups by the European Network for Rural Development (ENRD, 2017).

In addition, the case studies and a limited analysis of the literature on LEADER also revealed the following:

- In the articles we consulted, the approach taken towards the composition of the Local Action Groups is still mainly a matter of managing social organisations and businesses. The (direct) involvement of citizens, or the involvement of knowledge institutions is still largely missing from the picture, while the 'quadruple helix' in the current literature on innovation and governance is becoming the standard slowly but surely.
- Whereas the provincial borders in Flanders are respected in the demarcation of the Leader areas, we see that these are broken in the case studies.
- In each of the case studies, we see that there is also a national line of funding for rural projects alongside the European-funded rural projects. National resources in the Netherlands and Saxony are reserved for smaller projects which consequently are not required to follow the EU commitments.

Recommendations

The comparative analysis leads us to the following recommendations for Flanders:

1. In the future, it may be best to retain the current organisation of measures on Environmental Quality and LEADER in **three and four levels** respectively. Above all, we learnt from the comparison that the situation in Flanders with four actors involved is not exceptional. Furthermore, we will not make any progress by paring back the involvement of the VLM and/or the provincial authorities.
2. The fragmentation of the **monitoring function and payment** in Flanders is striking compared to the other cases. In this study, we identified several benefits of exclusively retaining the monitoring and payment activities at the Flemish level in the future (VLM + payment authority).
3. Cooperation between administrative authorities could be improved by making the underlying **arrangements** in the regulations and in the agreements between the VLM and the provinces even more explicit in the future.
4. Interaction between the administrative authorities is currently supported by an electronic service desk. This **digital tool** could be further developed into a fully-fledged project monitoring and administration system. This would allow all parties involved, including the promoters, to be able to consult the status of projects at all times.
5. There are advantages and disadvantages to retaining the **provincial boundaries** for the demarcation of the Leader regions. From the perspective of our organisation, it appears advisable to respect the provincial boundaries, unless these are seriously severed by regional identities or networks.
6. The case studies challenge Flanders to reflect more thoroughly on the issue of which measures are included in the CAP and which are funded using **regional resources**, as well as the issue of which measures are implemented via the LEADER methodology.
7. With a view to an optimum combined action by the actors in the programme, the European Network for Rural Development recommends the installation of a **coordination group** with all of the stakeholders involved in the programme. The collaboration and arrangements will be evaluated at set intervals within this forum.
8. The Saxony case study also allows us to ask ourselves about the manner in which we would like to give substance to LEADER within Flanders in the future. A fully-fledged **bottom-up approach** which thoroughly involves the local population and groups requires more resources for each group and broader staffing arrangements. Consequently, will more resources be needed in the future for LEADER, or should we be more selective in recognising LEADER areas? This is a choice between working in depth or maintaining the current ‘decentralisation policy’.
9. To avoid projects being approved by the Provincial Management Committees (PMC) or the Local Action Groups which do not meet all of the formal requirements, an **advance administrative and legal screening procedure** (EU-compliant) can be considered, as is currently the case in the Netherlands. Building further

on our recommendation to centrally organise the monitoring and payment function, this screening would be best performed by the VLM.

10. There are also limitations related to the bottom-up approach. **Innovation and quality** are never obtained and must be constantly monitored and encouraged. There are various options for this purpose, which incidentally are already being used in various places in Flanders:
 - a. Empowerment of local actors;
 - b. Adequate project monitoring and support;
 - c. Initiating and setting-up of projects from the Local Action Group;
 - d. The deployment of independent experts as assessors.

11. Within the LEADER and OKW measures, PDPO III provides **simplified cost options** for the declaration of staff costs (fixed payroll codes) and overhead (15%). During the comparative study, we saw additional applications of administrative simplification that can be considered in the future, such as a flat rate for all costs excluding personnel, SSUC (standard scales of unit costs) for infrastructure projects, umbrella projects and prefunding for small projects.

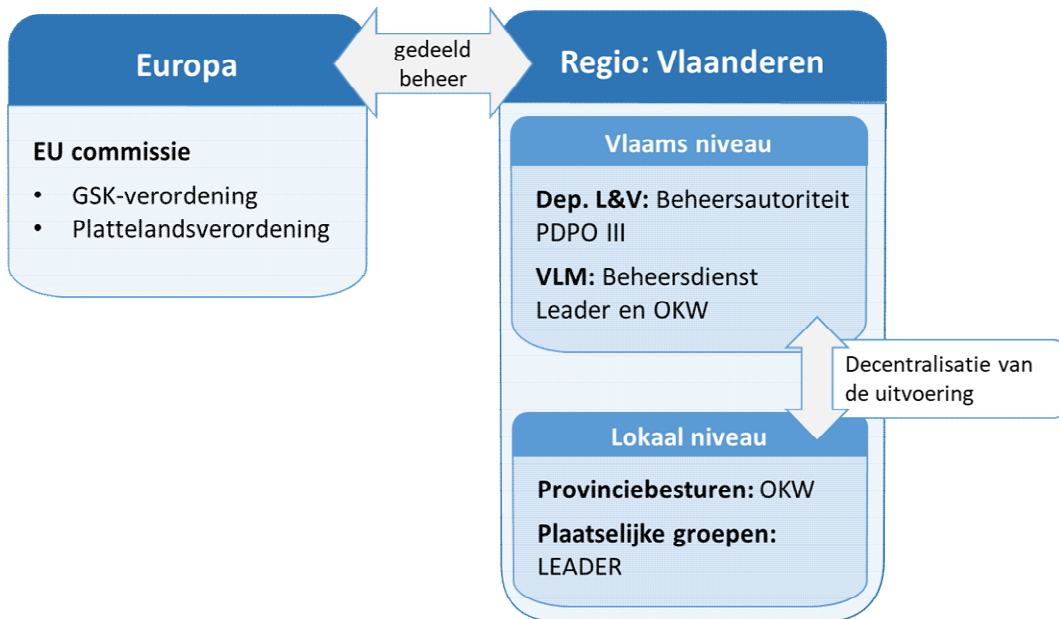

1 SITUERING VAN DE OPDRACHT

Naar aanleiding van de voorbereiding van de nieuwe periode van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid 2021-2027 wenst de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) na te gaan op welke manier de maatregelen Omgevingskwaliteit en LEADER in verschillende lidstaten en regio's worden voorbereid, uitgevoerd, beheerd en opgevolgd.

De coördinatie van de plattelandsprogramma's in de Europese lidstaten en regio's, is een vorm van 'multilevel governance'. Ook in Vlaanderen worden een deel van de maatregelen decentraal aangestuurd, weliswaar in blijvende interactie met de centrale beheersautoriteit (Departement Landbouw en Visserij) en beheersdienst (VLM): de LEADER-maatregel wordt vanuit lokale plaatselijke groepen aangestuurd; bij de implementatie van de maatregel Omgevingskwaliteit spelen de provinciebesturen een belangrijke rol.

Figuur 3 decentrale organisatie plattelandsmaatregelen

De inhoud van de opdracht

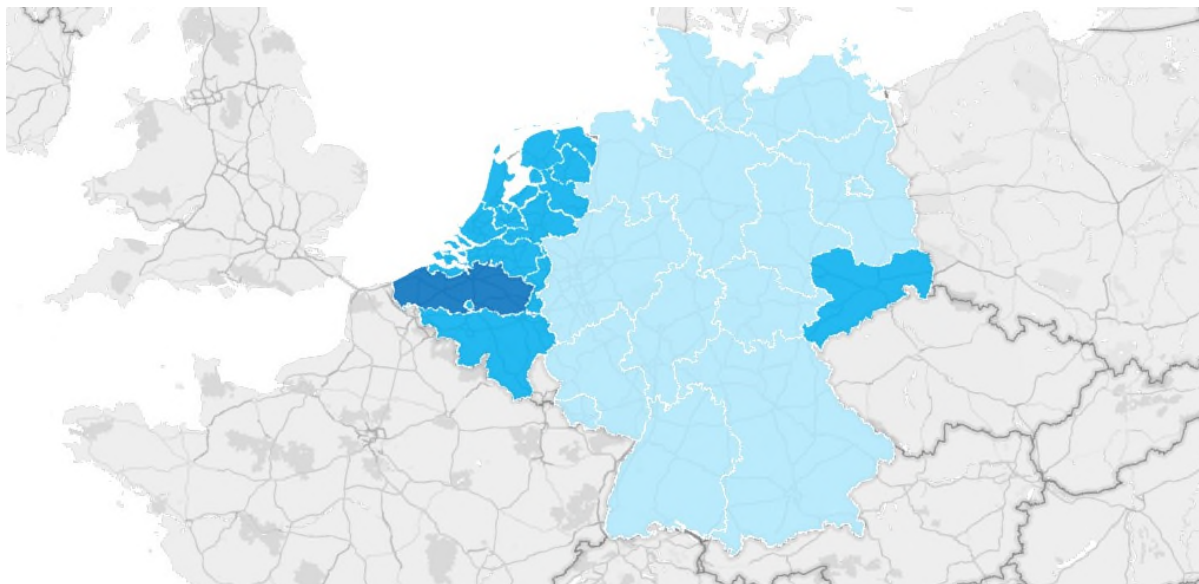
VLM stelde, als beheersdienst voor de maatregelen LEADER en Omgevingskwaliteit, IDEA Consult aan om mee na te denken over hoe het interbestuurlijk samenspel in de toekomst het best georganiseerd wordt.

Eerder dan deze vraagstelling op een theoretische manier te behandelen, wordt in deze opdracht gekeken hoe LEADER en de maatregelen Omgevingskwaliteit worden georganiseerd in Wallonië, Nederland en Saksen (Duitsland) en welke taakverdeling men in de uitvoering en opvolging hanteert tussen de verschillende bestuurlijke/ uitvoerende niveau's en instanties.

Op basis daarvan doen we inzichten op en trekken we lessen over hoe Vlaanderen het best met deze uitdagingen kan omgaan om de maatregelen verder te optimaliseren in de volgende programmaperiode.

////////////////////////////////////

Figuur 4 benchmarkregio's in deze studie: Wallonië, Nederland en Saksen (Duitsland)

Bron: IDEA Consult

De maatregelen binnen deze studie

De maatregelen waarop deze studie is gericht zijn de maatregelen Omgevingskwaliteit en LEADER. Conform de Europese indeling zijn dit de maatregelen 7, 16 en 19, weliswaar met volgende afbakening:

- In het geval van de **maatregel 7** (basisdiensten en dorpsvernieuwing), hebben we het enkel over het versterken van de omgevingskwaliteit en vitaliteit van het platteland door investeringen (Artikel 20 van Verordening (EU) nr. 1305/2013 – codes 7.1-7.2 en 7.4-7.7). De natuurinrichtingsinitiatieven, gerelateerd aan Natura 2000, houden we buiten de scope van deze studie omdat ze niet onder de verantwoordelijkheid vallen van de VLM als beheersdienst.

Binnen de maatregel 'Versterken van de omgevingskwaliteit en vitaliteit van het platteland door investeringen' worden in Vlaanderen vijf thema's meegenomen (zie onderstaande tabel).

- Binnen **maatregel 16** houden we de EIP-operationele groepen buiten beschouwing. Deze studie omvat enkel volgende acties:
 - Versterken omgevingskwaliteit en vitaliteit van het platteland door samenwerking (Art 35 van de verordening 1305/2013). De focus van deze acties kan betrekking hebben op 8 thema's (zie onderstaande tabel);
 - Plattelandsontwikkeling door samenwerking met de stedelijke omgeving op het vlak van voedselvoorziening en hernieuwbare energie (Art 35 van de verordening 1305/2013).
- de **maatregel 19** (LEADER) wordt integraal meegenomen en omvat volgende vier acties:

- Opmaak lokale ontwikkelingsstrategieën (Artikel 42 van Verordening (EU) nr. 1305/2013 en artikel 33 Verordening (EU) nr. 1303/2013 – code 19.1);
- Uitvoering lokale ontwikkelingsstrategieën (Artikel 42 van Verordening (EU) nr. 1305/2013 en artikel 35 Verordening (EU) nr. 1303/2013 – code 19.2);
- Samenwerkingsprojecten (Artikel 44 van Verordening (EU) nr. 1305/2013 en artikel 34 Verordening (EU) nr. 1303/2013 – code 19.3);
- Werking Plaatselijke Groepen (Artikel 42 van Verordening (EU) nr. 1305/2013 en Artikel 34 Verordening (EU) nr. 1303/2013 – code 19.4).

Inhoudelijke focus van de maatregelen

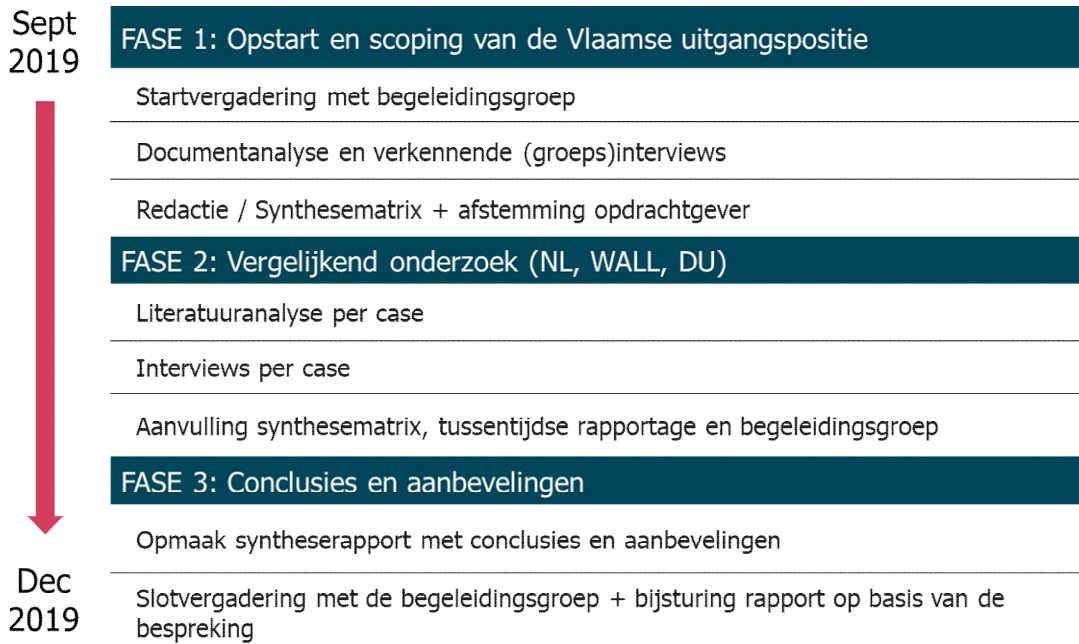
In onderstaande tabel geven we een overzicht van de inhoudelijke thema’s die worden gevat binnen de maatregelen die voorwerp zijn van deze studie.

M07 - Omgevingskwaliteit door investeringen	M16 - Omgevingskwaliteit door samenwerking	M19 - LEADER
<p>5 thema’s:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Streekidentiteit 2. Multifunctionele open ruimte 3. Aandacht voor kwetsbare groepen en armoede 4. Leefbare dorpen 5. Functioneel wegennet 	<p>Actie omgevingskwaliteit</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Proefprojecten, rond milieu en biodiversiteit, klimaat, armoede, toeristische en sociaaleconomische projecten met duidelijke landbouwlink 2. Micro ondernemingen die middelen delen (landbouw, plattelandstoerisme) 3. Samenwerking korte keten 4. Klimaatmitigatie en –adaptatie, milieu, water, energie 5. Ketensamenwerking rond levering biomassa 6. Diversificatie landbouw (sociaal, milieu, voeding) 7. Erfgoed 8. Armoede <p>Actie samenwerking met stedelijke omgeving</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Voedselvoorziening 2. Hernieuwbare energie 	<p>Elke PG kiest max 3 thema’s uit onderstaande lijst van 15:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Erosiebestrijding 2. Bodem- en waterbeheer 3. Energie en klimaatadaptatie 4. Biodiversiteit 5. Duurzaam bosbeheer 6. Lokale voedselstrategieën en streekproducten 7. Landbouw- en natuureducatie 8. Kennisoverdracht en innovatie 9. Startende en jonge rurale ondernemers 10. Armoede en kwetsbaarheid 11. Leefbare dorpen 12. Agrarisch en ruraal erfgoed 13. Open ruimte 14. Streekidentiteit 15. Functioneel wegennet

////////////////////////////////////

2 VERLOOP VAN DE OPDRACHT

De opdracht werd uitgevoerd in de periode september-december 2019 en verliep in drie fasen, zoals in onderstaande tabel wordt weergegeven.

3 QUICK SCAN LITERATUUR

Om de consultaties en terreingesprekken binnen deze opdracht te voeden, consulteerden we een aantal wetenschappelijke artikels en publicaties. Die gingen in de eerste plaats over LEADER. Over de toepassing van de maatregelen M7 en M16 (Omgevingskwaliteit) vonden we geen specifieke literatuur terug.

We geven hieronder aan aantal algemene bevindingen uit de quick scan en gaan vervolgens specifiek in op een voorstel voor de instalatie van een ‘LEADER Coordination Group’ en op een aantal resultaten in de ENRD-survey bij Leadergroepen in 2017.

Algemene bevindingen uit de literatuur quick scan¹

- Belangrijke verschillen over de toepassing van Leader in Oost- en West-Europa, zowel wat prioriteiten betreft, centralisatie/decentralisatie en regio-afbakening (economische of culturele cohesie versus samenvallen met bestuurlijke grenzen);
- Waar de regio’s samenvallen met meer bestuurlijke grenzen, is ook de aansturing sterker administratief;
- Door de noodzakelijke bovenlokale (co)financiering van projecten, vermindert het bottum up karakter;
- Gewicht van actoren (administraties, economische actoren) is verschillend in EU en kleurt ook de acties.

LEADER Coordination group

Het ENRD besteedt op haar [website](#) aandacht aan ‘delivery systems’ (vooral Leader) en de coördinatie van CLLD (Community-Led Local Development). Wat delivery systems betreft is er aandacht voor het verhogen van de autonomie van de PG, het terugdringen van administratieve lasten, etc.

Wat coördinatie van CLLD betreft (voorwerp van deze opdracht), is er sterke focus op de kracht van een Leader coördination group waarin alle stakeholders op regelmatige basis de uitvoering van het plattelandsprogramma met elkaar bespreken en verbeteren. In het geval van Vlaanderen: de betaalautoriteit, de MA, de beheersdienst (VLM), de PG’s, het VRN, de provincies, andere rurale actoren.

Zo een allesomvattende coördinatiegroep bestaat in Vlaanderen niet. Als je het PDPO III uitvoeringscomité, het overleg provinciale plattelandscoördinatoren en het overleg LEADER-coördinatoren samen neemt, kom je een heel eind, maar dan mis je nog het gebruikersperspectief (‘andere rurale actoren’).

¹ Gebaseerd op volgende bronnen:

CHEVALIER P. (2012), le transfert du modèle Européen Leader entre diffusion des normes et durcissement réglementaire. Revue d’études comparatives Est-Ouest, 2012/3 nr.43, p17-55.

L Aidin C. en BERRIET-SOLLIEC M.(2016), Leader pour les campagnes littorales. Une analyse critique. Open Edition journals.

CHEVALIER P en DEDEIRE M. (2014), Application du programme Leader selon les principes de base du développement local. Open edition journals.

CHEVALIER P. en LACQUEMENT G., Le programme Leader en Europe centrale: apprentissage et pratiques de la gouvernance locale dans les campagnes post-socialistes. Presses universitaires de Rennes. 2016/4 nr 241, p.67-83.

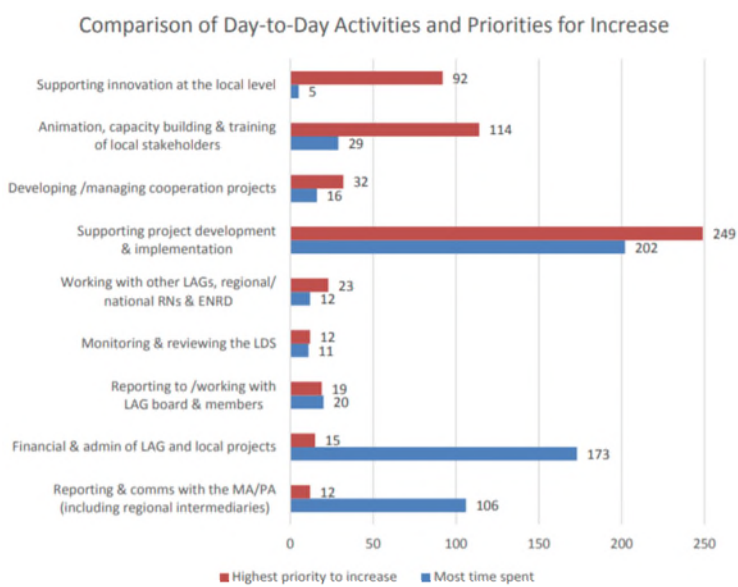
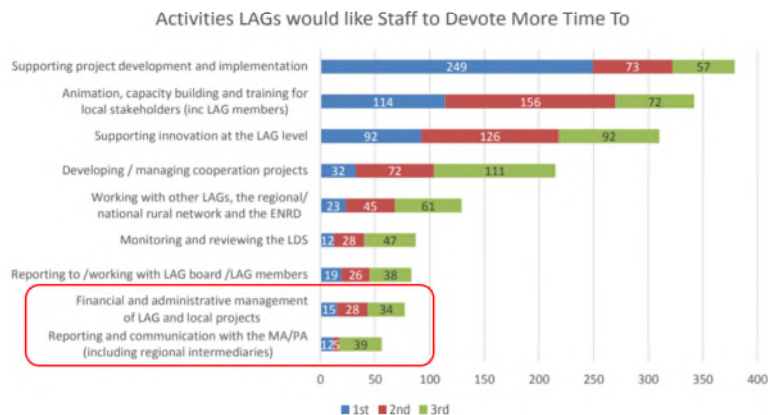

Een aantal observaties uit de LAG survey 2017

In november 2017 voerde het ENRD (European Network for Rural Development) een grootschalige bevraging uit bij Leadergroepen in Europa. Men ontving daarop 710 antwoorden, waaronder ook 8 uit België (4 VL en 4 WALL). De uitgebreide resultaten kunnen [hier](#) worden geconsulteerd.

Relevante bevindingen in relatie tot deze opdracht:

- PG's klagen over administratieve lasten en verplichtingen. Dit wordt o.a. bevestigd in onderstaande grafieken. De eerste grafiek beschrijft de activiteiten waaraan de PG's meer tijd zouden willen besteden. Daaruit blijkt dat men op lokaal niveau vooral met de begeleiding van projecten en promotoren wil bezig zijn en niet met financiële en administratieve verplichtingen. In de tweede grafiek ziet men in het blauw de tijd die de PG's vandaag spenderen aan taken, terwijl in het rood wordt weergegeven waaraan men meer tijd zou willen spenderen. Daaruit blijkt duidelijk dat administratie en rapportage veel tijd vragen op vandaag en dat men in de toekomst die tijd vooral zou willen inzetten voor innovatie, animatie en projectuitvoering.

////////////////////////////////////

4 DE ORGANISATIE VAN DE MAATREGELEN IN VLAANDEREN

Bij aanvang van de studie werd nagegaan hoe de maatregelen Omgevingskwaliteit en LEADER in Vlaanderen zijn georganiseerd. Deze inventarisatie vormde het startpunt voor de vergelijking met de buitenlandse cases.

In Vlaanderen is het Departement Landbouw en Visserij (dept. L&V) de beheersautoriteit voor PDPO III als geheel. Voor de organisatie van een aantal maatregelen werkt het departement samen met andere Vlaamse departementen en agentschappen ('beheersdiensten'). Zo treedt de Vlaamse Landmaatschappij op als beheersdienst voor de maatregelen Omgevingskwaliteit (OKW) en LEADER.

Voor OKW (M07 en M16) werden er €10.786.537,98 aan EU-middelen geprogrammeerd en voor LEADER (M19) €19.189.945 EU-middelen.

We beschrijven hieronder de organisatie voor de genoemde maatregelen meer in detail en verduidelijken hoe het departement, de VLM, de provinciebesturen en de PG's elkaar aanvullen voor volgende taken en functies:

- Programmering;
- Dagelijkse uitvoering;
- Betaling en controle;
- Toezicht, evaluatie en monitoring;
- Communicatie.

4.1 OMGEVINGSKWALITEIT

De maatregelen Omgevingskwaliteit zijn van toepassing in gans Vlaanderen, met uitzondering van de 13 centrumsteden. Daarnaast wordt in de toepassing nog onderscheid gemaakt tussen sterk landelijke (max 350 inw/km² of 15% bebouwde oppervlakte) en minder landelijke gemeenten. In de eerste groep van gemeenten wordt steun verleend aan zowel investerings- als dienstverleningsprojecten. In de tweede groep van gemeenten kunnen enkel werkingsprojecten worden gesubsidieerd.²

Op onderstaande kaart is af te lezen welke gemeente onder welke regeling valt:

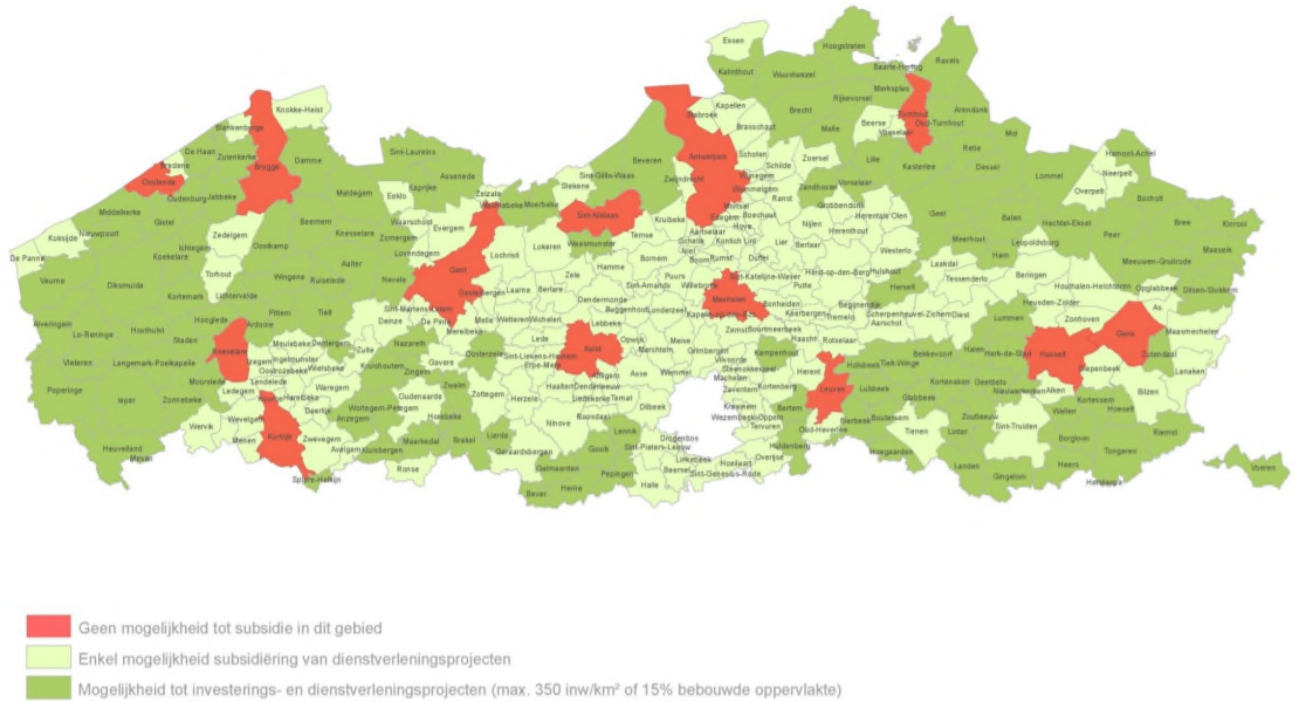
- Donkergroene gemeenten: zowel investerings- als dienstverleningsprojecten;
- Lichtgroene gemeenten: dienstverleningsprojecten, mits de projecten betrekking hebben op minstens drie landelijke en aangrenzende gemeenten;
- Rode gemeenten: daar kunnen geen projecten uitgevoerd worden, uitgezonderd als het over provinciedekkende projecten gaat.

² Meer detail in de uitgebreide beschrijving van de maatregel op de VLM-website.

<https://www.vlm.be/nl/SiteCollectionDocuments/Platteland/PDPOIII/Reglement%20subsidieaanvraag%20PDPOIII.pdf>

Figuur 5: Toepassingsgebied maatregelen Omgevingskwaliteit

Voor de maatregelen M07 en M16 (samenwerking) zijn samen €10.786.538 EU-middelen voorzien in PDPO III.

4.1.1 Programmering

Wie doet wat als het gaat over: algemene inhoud en voorwaarden (programmeringsdocument), bepalen focus en prioriteiten, invulling maatregel omgevingskwaliteit?

Vlaamse Overheid - Dep L&V	<p>De CCEP (Coördinerende Cel Europees Plattelandsbeleid) treedt op als beheersautoriteit en is verantwoordelijk voor de opmaak en voor wijzigingen in het programma. Zij legt de globale contouren (kader) vast in het programmeringsdocument:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prioriteiten en maatregelen; • Mogelijke begunstigden; • Subsidiabele kosten; • Subsidiabiliteitsvoorwaarden (bv. max €1 miljoen, maximaal steunpercentage, ...); • Minimale lijst van selectiecriteria.
Vlaamse Overheid – VLM (als beheersdienst)	<p>Als beheersdienst voor o.a. de maatregel Omgevingskwaliteit werkt VLM mee aan de voorbereiding van het programmeringsdocument en de concrete beschrijving van de maatregelen (inhoud en modaliteiten). De verschillende stakeholders (o.a. provincies) worden betrokken (werkgroepen) en geconsulteerd in de voorbereiding.</p>

Provincies	Verfijnen thema's en subthema's op basis van het Provinciaal plattelandsbeleidsplan. Consultatie tijdens voorbereiding.
------------	--

4.1.2 Dagelijkse uitvoering

Wie doet wat als het gaat over: oproepen voor projecten, selectie van projecten, begeleiding en opvolging van promotoren/projecten (inhoudelijk, administratief)?

Vlaamse Overheid - Dep L&V	High level coördinatie van de uitvoering via het uitvoeringscomité: om het programma op doeltreffende, doelmatige en correcte wijze te beheren en uit te voeren komt het uitvoeringscomité PDPO III op regelmatige tijdstippen samen. Hierin zetelen alle diensten die betrokken zijn bij de uitvoering van PDPO III, zijnde: de beheerautoriteit, het betaalorgaan, alle beheersdiensten, de personen belast met monitoring & evaluatie, het Vlaams Ruraal Netwerk, de interne audit.
Vlaamse Overheid – VLM (als beheersdienst)	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen Subsidiereglement • E-loket (voor indiening projecten en opladen voortgangsrapportage) • Deelname aan en advies technische werkgroepen en PMC's: <ul style="list-style-type: none"> ○ Regionale VLM-medewerker voor inhoud; ○ Centrale VLM-medewerker voor technische voorwaarden. • Formele goedkeuring projecten: instemming Inspectie van financiën, formele goedkeuring door Minister bevoegd voor Plattelandsbeleid. • Goedkeuring technische wijzigingen of verlenging van projecten
Provincies	<ul style="list-style-type: none"> • Oproepen voor projecten • Selectie van projecten door het PMC (VLM Brussel + VLM regio aanwezig), na advies van de technische werkgroep (beheersdienst geeft hierin advies, vooral technisch en financieel) • 1^e lijnscommunicatie en -begeleiding van promotoren • Inhoudelijke opvolging van projecten³ • Administratieve opvolging van de projecten • Goedkeuring inhoudelijke wijzigingen van projecten (e.g. extra doelstelling opnemen) <p>Er vindt ook interprovinciale coördinatie plaats binnen VVP, zie draaiboek projectgoedkeuring OKW in PDPO.</p>

³ Een certificeringsaudit 2018 vraagt meer aandacht voor inhoudelijke en financiële opvolging van de projecten door het PMC.

4.1.3 Betaling en controle

Vlaamse Overheid - Dep L&V	Het Betaalorgaan voert de effectieve stortingen uit naar de begunstigden en volgt de betalingskalender op.																					
Vlaamse Overheid – VLM (als beheersdienst)	<p>De beheersautoriteit zorgt voor de administratieve (eind)controle van de betalingsaanvragen en geeft autorisatie voor de effectieve betalingen door het Betaalorgaan.</p> <p>3 soorten van controles (opgelegd door EU):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Controle ter plaatse: 5% van aangevraagde dossiers (= jaarlijks ca. 10 projecten) – 1 controle kan 4 werkdagen in beslag nemen (voorbereiding, bezoek, verslag) - Investeringscontrole/ administratieve controle: enkel bij investeringsdossiers, uitgevoerd door provincies (plattelandscoördinator), kijken of materialen effectief aangekocht zijn, alle dossiers - Controle achteraf: 1% van de uitbetalingen moet tot 5 jaar na eindbetaling gecontroleerd worden – VLM regio’s <p>Coördinatie van controles vanuit VLM Brussel.</p> <p>Illustratie: taakverdeling over controles in overeenkomst tussen VLM en de provincies (Bron: samenwerkingsovereenkomst tussen VLM en de provincie Oost-Vl, juni 2015)</p> <table border="1" data-bbox="549 1055 1318 1444"> <thead> <tr> <th></th> <th>Beheersdienst</th> <th>Provinciaal plattelandsket</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>* art. 48 administratieve controles</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: right;">projectaanvragen</td> <td style="text-align: center;">X</td> <td style="text-align: center;">X</td> </tr> <tr> <td style="text-align: right;">declaratiedossiers</td> <td style="text-align: center;">X</td> <td style="text-align: center;">X</td> </tr> <tr> <td style="text-align: right;">voor investeringsprojecten een bezoek aan de investering brengen (=investeringscontroles)</td> <td></td> <td style="text-align: center;">X</td> </tr> <tr> <td>* art. 49 controles ter plaatse</td> <td style="text-align: center;">X</td> <td></td> </tr> <tr> <td>* art. 52 controles achteraf</td> <td style="text-align: center;">X</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Beheersdienst	Provinciaal plattelandsket	* art. 48 administratieve controles			projectaanvragen	X	X	declaratiedossiers	X	X	voor investeringsprojecten een bezoek aan de investering brengen (=investeringscontroles)		X	* art. 49 controles ter plaatse	X		* art. 52 controles achteraf	X	
	Beheersdienst	Provinciaal plattelandsket																				
* art. 48 administratieve controles																						
projectaanvragen	X	X																				
declaratiedossiers	X	X																				
voor investeringsprojecten een bezoek aan de investering brengen (=investeringscontroles)		X																				
* art. 49 controles ter plaatse	X																					
* art. 52 controles achteraf	X																					
Provincies	<p>Opvolging inhoudelijke voortgangsverslagen</p> <p>Controle op volledigheid van ingediende project- en betalingsaanvragen en -bewijzen</p> <p>Investeringscontrole op projecten, zie hierboven (VLM stuurt ‘kalender’ naar de plattelandscoördinatoren)</p>																					

EU (pm)	Europese kaderstelling en budgettering				
Dep L&V	Programmeringsdocument	Algemene voortgang opvolgen via uitvoeringscomité	Effectieve betaling (betaalorgaan)	Algemeen toezicht Evaluatieplan	Algemene communicatie (VRN)
VLM	Invulling maatregelen	Reglementen, kaders, tools (e-loket)	Controle en betalingsopdracht	Monitoring en ongoing evaluatie	Passief aanbieden van info
Provincies	Selectie (sub)thema's	Behandelen projecten, ondersteunen promotoren	Eerstelijnscontrole	Opvolging projectuitvoering	Brede promotie naar stakeholders
	Programmering	Dagelijkse uitvoering	Betaling en controle	Toezicht, monitoring, evaluatie	Communicatie

4.2 LEADER

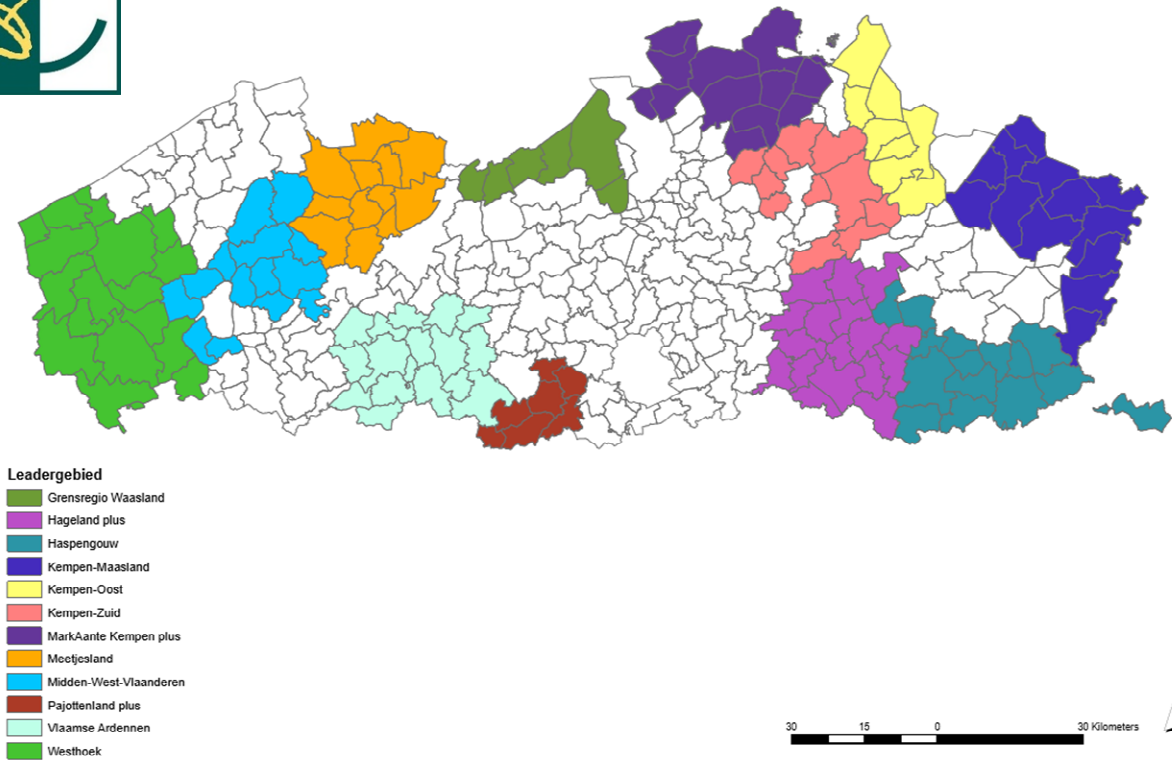
	Europa (in euro)	Vlaanderen (in euro)	Totaal (in euro)
Maatregel 1: Opmaak Lokale Ontwikkelingsstrategieën	120.000	120.000	240.000
	Europa (in euro)	Vlaanderen en provincies (in euro)	Totaal (in euro)
Maatregel 2: Uitvoering Lokale Ontwikkelingsstrategieën	15.730.813,00	10.930.463,00	26.661.276,00
Maatregel 3: Samenwerking Leader	937.500,00	937.500,00	1.875.000,00
Maatregel 4: Werking Plaatselijke Groepen	2.401.632,00	2.401.632,00	4.803.264,00
taotaal	19.189.945,00	14.389.595,00	33.579.540,00

Overzicht LEADER-regio's

////////////////////////////////////

Leader in Vlaanderen 2014-2020

4.2.1 Programmering

Wie doet wat als het gaat over: algemene inhoud en voorwaarden (programmeringsdocument), bepalen focus en prioriteiten, invulling maatregel LEADER.

<p>Vlaamse Overheid - Dep L&V</p>	<p>De CCEP (Coördinerende Cel Europees Plattelandsbeleid) treedt op als beheersautoriteit en is verantwoordelijk voor de opmaak en voor wijzigingen in het programma. Zij legt de globale contouren (kader) vast in het programmeringsdocument:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prioriteiten en maatregelen; • Mogelijke begunstigden; • Subsidiabele kosten; • Subsidiabiliteitsvoorwaarden (bv. max €1 miljoen, maximaal steunpercentage, ...); • Minimale lijst van selectiecriteria.
---------------------------------------	--

Vlaamse Overheid – VLM (als beheersdienst)	Als beheersdienst voor o.a. de maatregel LEADER werkt VLM mee aan de voorbereiding van het programmeringsdocument en de concrete beschrijving van de maatregel (inhoud en modaliteiten). Gezamenlijk reglement voor de opmaak van de lokale ontwikkelingsstrategieën. Goedkeuring ontwikkelingsstrategieën en budgetten gebeurt door de Vlaamse Regering (VR 2015 2205 DOC.0483/1), op voordracht van de Vlaamse Minister bevoegd voor Plattelandsbeleid.
Provincies	Oproep lokale ontwikkelingsstrategieën. Het PMC lanceert hiervoor een oproep. Selectie en voordracht van de lokale ontwikkelingsstrategieën aan de Vlaamse overheid. Elke provincie maakt via de Technische Werkgroep (TW) en het PMC een eigen rangschikking, op basis van de selectiecriteria.
Lokaal (PG)	Opmaak lokale ontwikkelingsstrategie, met o.a. de selectie van de prioriteiten waarrond het programma wordt opgebouwd. Die selectie wordt onderbouwd vanuit een nodenanalyse. ⁴ Merk op: de provincie A'pen heeft 1 thema verplicht opgelegd aan de PG's (armoede en kwetsbaarheid op het platteland).

4.2.2 Dagelijkse uitvoering

Wie doet wat als het gaat over: projectoproepen, selectie van projecten, begeleiding en opvolging van projecten (inhoudelijk, administratief).

Vlaamse Overheid - Dep L&V	Uitvoeringscomité: om het programma op doeltreffende, doelmatige en correcte wijze te beheren en uit te voeren komt het uitvoeringscomité PDPO III op regelmatige tijdstippen samen. Hierin zetelen alle diensten die betrokken zijn bij de uitvoering van PDPO III, zijnde: de beheerautoriteit, het betaalorgaan, alle beheersdiensten, de personen belast met monitoring & evaluatie, het Vlaams Ruraal Netwerk, de interne audit. Rapportage aan de EU
Vlaamse Overheid – VLM (als beheersdienst)	Gezamenlijk reglement voor de opmaak van de lokale ontwikkelingsstrategieën. Samenwerkingprojecten: <ul style="list-style-type: none"> • Reglement • Projectoproep (permanent open) • Advisering van samenwerkingsprojecten. Finale goedkeuring door minister. LEADER-coördinatoren bijeenbrengen i.f.v. afstemming uitvoering Informeel advies, klankbord van PG's en PG-coördinatoren

⁴ Tijdens een werksessie met Leader-coördinatoren werd opgemerkt dat de prioriteiten in de LOS-strategie niet alleen het resultaat zijn van een objectieve nodenanalyse, maar dat ze in onderhandeling tot stand komen en ook een vertaling zijn van de agenda van de sterke partijen in de regio.

////////////////////////////////////

Lokaal (PG)	Zie raster van controles hierboven: administratieve controles op projectaanvragen, declaratiedossiers en voor investeringsprojecten (bezoek)
-------------	--

4.2.4 Toezicht, evaluatie en monitoring

Vlaamse Overheid - Dep L&V	Algemeen toezicht op de uitvoering door het Toezichtcomité van PDPO III CCEP (Coördinerende Cel Europees Plattelandsbeleid): <ul style="list-style-type: none"> Dagelijks toezicht Rapportering ikv monitoring Evaluatie (ism met de afdeling Monitoring en Studie van het departement Landbouw en Visserij) Algemeen evaluatieplan en afspraken met de beheersdiensten daarover.
Vlaamse Overheid – VLM (als beheersdienst)	Bijdragen aan de monitoring en ongoing evaluatie van de maatregelen: <ul style="list-style-type: none"> Trimestrieel – financiële rapportage Jaarlijks – indicatoren afgelopen projecten Opmaak bijdrage aan de inhoudelijke rapportering als voorbereiding van EU-rapportage
Provincies	/
Lokaal (PG)	Eenmalige midterm zelfevaluatie (tegen uiterlijk 1 december 2018), gevraagd vanuit VLM

4.2.5 Communicatie

Vlaamse Overheid - Dep L&V	Beheersautoriteit (CCEP) i.s.m. het Vlaams Ruraal Netwerk: de algemene communicatie rond PDPO III en VRN
Vlaamse Overheid – VLM (als beheersdienst)	Passieve communicatie over LEADER via de VLM-website Sjablonen die kunnen worden gebruikt voor de communicatie door de PG (backoffice) Input voor communicatie VRN (good practices bv.)
Provincies	Communicatie over LEADER naar alle stakeholders in de provincie via het plattelandsloket
Lokaal (PG)	Communicatie vanuit de PG naar de regio over het programma, oproepen, resultaten.

4.2.6 Samenvatting LEADER

Hoe sterker de groentint, hoe meer verantwoordelijkheid bij de bestuurslaag of instantie.

////////////////////////////////////

EU (pm)	Europese kaderstelling en budgettering				
Dep L&V	Programmerings -document	Algemene voortgang opvolgen via uitvoeringscomité	betaalorgaan	Algemeen toezicht Evaluatieplan	Algemene communicatie (VRN)
VLM	Goedkeuring LOS	Reglementen, kaders, tools (e-loket), samenwerkings- projecten	Controle en betalings- opdracht	Monitoring en ongoing evaluatie	Passief info aanbieden
Provincies	Oproep Voordracht LOS	Ondersteuning Leadercoördinatoren			Faciliteren van communicatie plattelandsloket
PG	Lokale ontwikkelings- strategie (LOS)	Behandelen projecten, Ondersteunen promotoren	Eerstelijns- controle	Opvolging project- uitvoering	Organisatie communicatie
	Programmering	Dagelijkse uitvoering	Betaling en controle	Toezicht, monitoring, evaluatie	Communicatie

5 DE DRIE CASE-GEBIEDEN

Hieronder gaan we in op de organisatie van de maatregelen Omgevingskwaliteit (indien van toepassing) en LEADER in de drie caseregio's: Wallonië, Nederland en Saksen.

We beperken ons tot een algemene impressie en aantal globale kenmerken, meer details steken in de slides in bijlage.

5.1 WALLONIË

- De budgetten voor de maatregelen Omgevingskwaliteit en LEADER bedragen (aandeel Europese middelen): €12.870.576 (M7); €5.581.400 (M16) en €13.201.594 (M19).
- De sleutelactoren voor de betreffende maatregelen in het Waalse programma zijn:
 - Direction des programmes Européennes: deze directie coördineert de tweede pijler van het landbouwbeleid met 5 mensen (2 LEADER, 3 voor de andere maatregelen).
 - de verschillende functionele administraties, die de projecten – zowel Omgevingskwaliteit als LEADER - inhoudelijk beoordelen en opvolgen (9):
 - SPW Mobilité
 - SPW Energie et Patrimoine
 - SPW Agriculture et environnement
 - SPW Economie et Emploi
 - SPW Actions Sociales
 - AVIQ, pour la Santé
 - CGT, pour le tourisme
 - FWB, pour la Culture
 - Communauté Germanophone

De meeste projecten worden opgevolgd door ambtenaren in de centrale Waalse administratie in Namen. Voor sommigen thema's gebeurt dit door ambtenaren in gedecentraliseerde kantoren.

- De provinciebesturen spelen geen rol in de organisatie van het Europese plattelandsbeleid. De grenzen van de LEADERregio's doorkruisen ook regelmatig de provinciegrenzen.
- De maatregelen Omgevingskwaliteit en LEADER zijn inhoudelijk afgebakend als volgt:

//

M07 - Omgevingskwaliteit door investeringen	M16 - Omgevingskwaliteit door samenwerking (M16)	M19 - LEADER
4 thema's 1. Investerings in kleine toeristische infrastructuur 2. Investerings in basisvoorzieningen voor de plattelandsbevolking 3. Investerings in het creëren, verbeteren of ontwikkelen van kleinschalige infrastructuur van welke aard dan ook. 4. Ondersteuning voor het herstel en beheer van de natuurlijke omgeving	2 thema's 1. Andere vormen van samenwerking tussen de actoren bij de organisatie van gezamenlijke werkzaamheden, de installatie en verdeling van de middelen en de ontwikkeling van het toerisme . 2. Diversificatie van de land- en bosbouwactiviteiten in de gezondheidssector	Keuze van de thema's is vrij <ul style="list-style-type: none"> • rurale economie, milieu, erfgoed, etc... • Keuze van de thema's moet wel aansluiten bij lokale noden en aangetoond worden in de ontwikkelingsstrategie.

- De PG's treden doorgaans zelf op als promotor van LEADER-projecten, op culturele- en toeristische projecten na, waar de Waalse administratie een statuut vereist van de promotor van cultureel centrum of opérateur touristique. In een aantal gevallen is de PG erkend als 'opérateur touristique', waar dit niet het geval is, treedt een toeristische organisatie met het statuut van opérateur touristique op als promotor.
- Er is een regelmatige opvolging, zowel van de projecten Omgevingskwaliteit, als van de LEADER-projecten, via zogenaamde 'comités d'accompagnement', die twee maal per jaar samenkomen per project.
- De organisatie van het Waals Ruraal Netwerk is uitbesteed aan TR@ME (10 personen)
- Wallonië werkt niet met een e-loket.

Hieronder een samenvattend overzicht van het interbestuurlijk samenspel (rollen en verantwoordelijkheden) m.b.t. de maatregelen Omgevingskwaliteit.

EU (pm)	Europese kaderstelling en budgettering				
	DGO 3 – Direction des programmes européens	Programmeringsdocument	Algemene voortgang opvolgen	Effectieve betaling (betaalorgaan)	Rapportage aan EU Evaluatieplan
Administration fonctionnelle	Samenspraak bij invulling maatregelen	Toeziht op projecten, Begeleidingscomité per project	Controle en betalingsopdracht	Opvolging project-uitvoering	
	Programmering	Dagelijkse uitvoering	Betaling	Toeziht, monitoring, evaluatie	Communicatie

Hieronder een samenvattend overzicht van het interbestuurlijk samenspel (rollen en verantwoordelijkheden) m.b.t. de maatregel LEADER.

EU (pm)	Europese kaderstelling en budgettering				
DGO3 – Direction des programmes européens	Goedkeuring Oproep (Minister)	Algemene voort- gang opvolgen	Effectieve betaling (betaalorgaan)	Algemeen toezicht Evaluatieplan	Waals Ruraal Netwerk
Administration fonctionnelle		Opvolging projecten	Controle en betalings- opdracht	Vorbereiding EU-rapportage	
PG	Lokale ontwikkelings- strategie	Ontwerp en uitvoering projecten			Lokale communicatie
	Programmering	Dagelijkse uitvoering	Betaling	Toezicht, monitoring, evaluatie	Communicatie

5.2 NEDERLAND

- In Nederland is er één plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3), met een sterke focus op landbouw. Plattelandsontwikkeling, de voormalige AS3, is minimaal aanwezig. Zo werd M7 (investeringen) volledig geschrapt. Voor LEADER bedraagt het budget 5% van de beschikbare ELFPO-middelen, of 40,9 miljoen EUR.
- Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) is de Managementautoriteit, maar de facto wegen de provincies, als belangrijkste co-financiers, sterker op de inhoud en uitvoering dan het Rijk
- De toepassing van POP3 is per provincie sterk verschillend, zowel naar inhoudelijke accenten, tijdstip van oproepen, bottom up karakter, ... De provincie Overijssel bevoorbeeld zet sterk in op 'bottom up' terwijl sommige andere provincies kiezen voor een paar grote projecten om met minimale administratie het Europese budget te besteden.
- Het rijk en de provincies stelden samen een Regiebureau aan dat in de coördinatie voorziet en het Ruraal Netwerk organiseert. De interprovinciale coördinatie blijkt in de praktijk niet evident, zoals hoger aangeduid (andere tijdstippen van oproepen, etc).
- Een aantal provincies werken samen met een apart uitvoeringsorgaan voor het coördineren van hun subsidiebeleid. Dat is o.a. het geval in het Noorden van Nederland, waar het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) optreedt als uitvoeringsorgaan voor de drie Noordelijke provincies (Friesland, Drenthe, Groningen) en in Zuid-Nederland waar Stimulus dit voor Noord-Brabant en Limburg doet.

////////////////////////////////////

- De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO.nl) is de betaalautoriteit.
- Projectaanvragen worden digitaal ingediend bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO.nl). Voordat een aanvraag ter beoordeling aan de PG wordt voorgelegd, is vanaf het moment van indienen een periode van 16-20 weken nodig voor de formele beoordeling door de RVO.nl.

Op deze algemene regel bestaan evenwel uitzonderingen, in het bijzonder in de provincies die samenwerken met een apart uitvoeringsorgaan voor het coördineren van hun subsidiebeleid (zie hoger). In die gevallen zien we dat projectaanvragen eerst bij het uitvoeringsorgaan (in casu SNN en Stimulus) worden ingediend en pas daarna naar RVO gaan voor de EU-conformiteitstoets.

- De PG's binnen LEADER kiezen hun inhoudelijke thema's uit een lijst van 9:

M19 - LEADER

De LAGs kiezen in hun LOS 3 van 9 onderstaande thema's:

1. (toekomstige) bevolkingskrimp;
2. (sociale) innovaties en de toepassing ervan;
3. economische impuls bij achterblijvende minder verstedelijkte regio's;
4. circulaire economie, biobased economy en duurzame energie;
5. verstevigen van de relatie stad-land: een verbinding leggen tussen de vraag uit de stad en het aanbod op het platteland, het realiseren van betrokken burgerschap en een verbeterd maatschappelijk draagvlak voor de agrarische sector;
6. het uitbreiden en verbeteren van de (agro) toeristische infrastructuur;
7. multifunctioneel grond- en watergebruik;
8. natuur- en milieu-educatie binnen het programma Duurzaam Door;
9. activiteiten of ontmoetingsplaatsen die de sociale cohesie op het platteland vergroten, zeker daar waar men sterker afhankelijk is van nabuurschap.

- Het LEADER-programma bestaat uit twee financieringsporen om kleinere aanvragen niet te belasten met de administratie die voorkomt uit Europese subsidiëring: een Europees deel en een nationaal deel. Projecten waarbij een bijdrage tot €25.000 wordt gevraagd, gaan via het nationale gedeelte. Gevraagde bijdragen vanaf €25.000 tot het subsidieplafond van €100.000 gaan via het Europese spoor. Enkel de grotere projecten hebben bijgevolg te maken met de Europese regelgeving.
- In 2018 werd het [LEADER-netwerk Nederland](#) opgericht met de bedoeling om LEADER in de komende programmeerperiode een prominente plek te geven. De 20 LEADER-gebieden hebben hun gedachten hierover verwoord in een gezamenlijke position paper.

In het verlengde daarvan illustreert het netwerk in een recente [brochure](#) hoe de huidige Leaderprojecten in Nederland bijdragen aan elk van de doelen en subdoelen van het toekomstig Landbouw- en plattelandsbeleid. Een pleidooi dus om de Leadermethodiek in de toekomst programmabreed in te zetten.

Hieronder een samenvattend overzicht van het interbestuurlijk samenspel (rollen en verantwoordelijkheden) m.b.t. de maatregel LEADER.

EU (pm)	Europese kaderstelling en budgettering				
Ministerie LNV	Programmeringsdocument	Beheersautoriteit, Indiening via loket RVO.nl	RVO.nl	RVO.nl	
Regiebureau POP		Coördineren tussen provincies		de monitoring- en evaluatie-activiteiten	Netwerk Platteland
provincies	Programmeringsdocument	Formele goedkeuring projecten		Audit en controle achteraf	POP-coördinator
PG	Lokale ontwikkelingsstrategie	Voordracht Opvolging projecten			
	Programmering	Dagelijkse uitvoering	Betaling	Toezicht, monitoring, evaluatie	Communicatie

5.3 SAKSEN

- De Vrijstaat Saksen is een deelstaat in het oosten van Duitsland, tegen de Poolse grens. Het is in oppervlakte 1,5 x Vlaanderen en het telt ongeveer 4 miljoen inwoners.
- 40% van hun ELFPO-middelen worden ingezet via de LEADER-methodiek, goed voor 380 miljoen euro. De maatregelen M07 en M16 – bij ons bekend als ‘omgevingskwaliteit’- bestaan niet op zichzelf maar ressorteren onder LEADER.

Er wordt bewust gekozen voor een zeer open LEADER-aanpak: er zijn geen aanvullende voorwaarden op de Europese, geen voorgeschreven maatregelen of thema’s. Dat resulteert in veel verschillende maatregelen (1.000+). In de volgende programmaperiode denkt men om die reden met een brede keuzelijst te werken.

- De coördinatiecapaciteit per LEADER-groep is aanzienlijk sterker uitgebouwd dan in Vlaanderen, van 2 VTE tot 14 VTE afhankelijk van het budget van de PG (max.25% TA). Dit ligt in lijn met het uitgangspunten dat de PG’s autonoom en onafhankelijk moeten kunnen functioneren.
- De Landkreis (10 in Saksen, kan vergeleken worden met provincie) staat in voor de controle en betaling van projecten.

PG en Landkreis functioneren volledig gescheiden, begunstigde heeft 2 contacten:

////////////////////////////////////

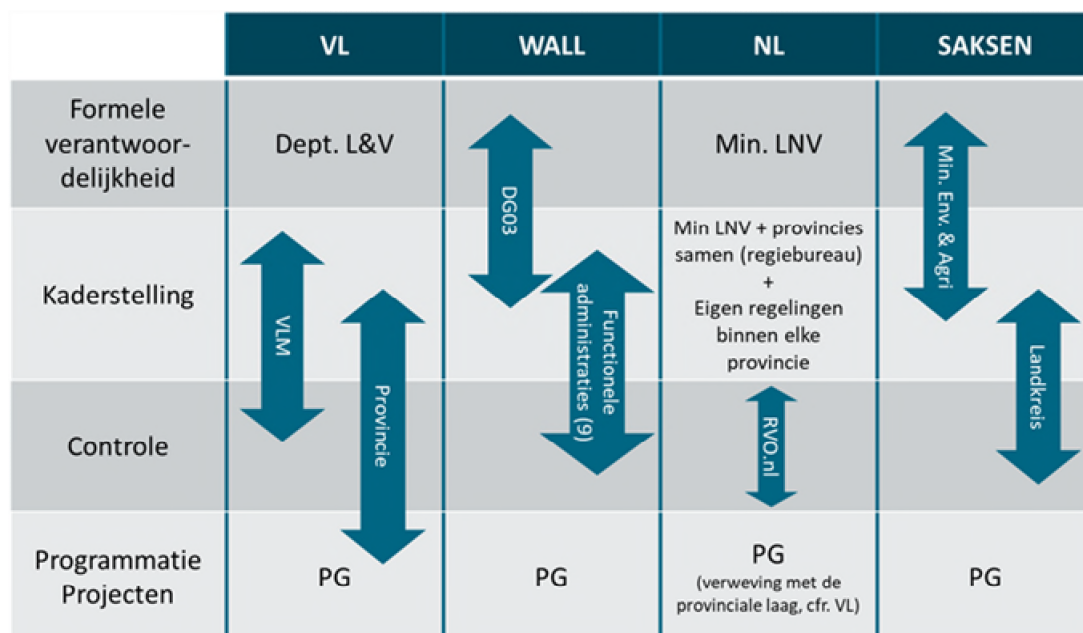
- Er bestaat een soortgelijke regeling als in Nederland, waar kleinere projecten gefinancierd worden vanuit nationale budgetten. De goedkeuring en opvolging verloopt via de PG, maar er gelden minder administratieve lasten.

Hieronder een samenvattend overzicht van het interbestuurlijk samenspel (rollen en verantwoordelijkheden) m.b.t. de maatregel LEADER.

EU (pm)	Europese kaderstelling en budgettering				
Länder	Programmeringsdocument		Officiële PA	Rapportage aan EU	NRN - saksen
Landkreis	Plattelandsbeleid county als kader	Administratie	BA, Controle en betaling	Monitoring via digitale database	Advise LAG
PG	Lokale ontwikkelingsstrategie	Oproepen, goedkeuring en opvolging projecten			Brede promotie naar stakeholders
	Programmering	Dagelijkse uitvoering	Betaling	Toezicht, monitoring, evaluatie	Communicatie

Figuur 6 rolverdeling LEADER in Vlaanderen en de benchmarkregio's

Aan de hand van de figuur, kunnen we een aantal interessante vaststellingen maken:

- Het aantal 'agenten' die zich inlaten met LEADER varieert in de cases van 3 in Saksen, over 4 in Vlaanderen tot 5 in Nederland en 11 in Wallonië. Het grote aantal in Wallonië heeft te maken met de negen functionele administraties die de inhoudelijke opvolging opnemen van projecten. Als we deze administraties als één groep zouden beschouwen, tellen we 3 agenten.
- In Vlaanderen en Nederland spelen de provincies een belangrijke en deels vergelijkbare rol. In Nederland zijn er wel grote onderlinge verschillen in organisatie tussen de provincies, wat in Vlaanderen niet het geval is door de kaderstelling vanuit de VLM voor het geheel. Het regiebureau in Nederland dat gezamenlijk door de Rijksoverheid en de provincies werd geïnstalleerd, slaagt er onvoldoende in om de werkwijzen tussen de provincies onderling te synchroniseren.

In Wallonië komen de provincies in het ganse verhaal niet voor. De intermediaire rol in Saksen wordt opgenomen door de Landkreis, wat enigszins vergelijkbaar is met onze provincies. Hun rol binnen LEADER is administratief-controlerend en volledig gescheiden van de werking van de PG.

- De kaderstelling (criteria voor LEADER-gebieden, mogelijke thema's,...) is in elk van de cases een interbestuurlijke aangelegenheid tussen het centrale en het intermediaire niveau. Ook in Vlaanderen komt het kader voor LEADER tot stand in een overleg tussen de VLM en de provincies.

De Inhoudelijke focus van LEADER wordt in Saksen en in Wallonië breed open gelaten. De inhoudelijke prioriteiten zijn de volle bevoegheid van de PG's, die hun keuze verantwoorden op basis van de noden van het gebied. In Nederland bestaat een vergelijkbaar systeem als in Vlaanderen, waarbij de PG's maximaal 3 thema's kiezen uit een gemeenschappelijke lijst (lijst van 9 thema's in NL, 15 thema's in Vlaanderen).

- In hun artikel wijzen Guillaume Lacquement et Pascal Chevalier (2016) er op dat niet enkel de samenstelling de kwaliteit van de PG bepaalt, maar ook de organisatie en de intensiteit van de interactie.⁷
- Waar in Vlaanderen de provinciegrenzen bij de afbakening van de Leadergebieden niet worden doorsneden, zien we dat daar in de cases minder rigoureuus wordt aan vastgehouden:
 - In Nederland, waar de provincies zoals in Vlaanderen een sterke rol spelen, wordt de provinciegrens het best gerespecteerd. We vonden slechts één uitzondering, met name het Leadergebied ‘Polders met waarden’ dat zich uitstrekt over de provincies Zuid-Holland én Utrecht. De gemeenten worden samen gehouden omwille van gemeenschappelijke kenmerken, ondermeer omdat ze deel uitmaken van het Groene Hart.
 - In Saksen mogen de Leadergebieden de administratieve grenzen van de Landkreis doorkruisen, wat ook regelmatig het geval is.
 - In Wallonië doorsnijden ook verschillende Leaderregio’s de provinciegrenzen.
- In elk van de cases zien we dat er naast de Europees gefinancierde plattelandsprojecten ook een eigen nationale financieringslijn bestaat voor plattelandsprojecten:
 - In Wallonië bestaat een regeling voor PCDR’s (Programme Comunal de Développement Rural) waarbinnen geïntegreerde plattelandsstrategieën van lokale besturen door het Waals Gewest worden mee gefinancierd.
 - In Nederland en Saksen maakt men een onderscheid op basis van de grootte van projecten. Het Europese programma is er – omwille van de administratieve en financiële verplichtingen - voor de grotere projecten, de nationale middelen worden gereserveerd voor kleinere projecten die bijgevolg ook niet de formele verplichtingen moeten volgen vanuit de EU.

In Vlaanderen kennen we naast de Europese financiering van plattelandsprojecten, de regeling [Platteland Plus](#). In vergelijking met de cases zien we twee verschillen:

- Binnen Platteland Plus hebben de PG’s geen rol, waar we in Nederland en Saksen zien dat de Plaatselijke groepen van LEADER ook worden ingeschakeld voor het toewijzen van de nationale middelen voor plattelandsprojecten;
- Er wordt in Vlaanderen geen onderscheid gemaakt tussen Europese en nationale financiering op basis van de grootte van projecten.

⁷ CHEVALIER P. en LACQUEMENT G., Le programme Leader en Europe centrale: apprentissage et pratiques de la gouvernance locale dans les campagnes post-socialistes. Presses universitaires de Rennes. 2016/4 nr 241, p.67-83.

Bij een centrale organisatie van het toezicht en de betaling, heeft een promotor te maken met maximaal 2 contactpersonen: 1 adviseur (plattelandscöördinator of LEADER-coördinator) en 1 'controleur' (back office).

Deze aanbeveling is ingegeven vanuit efficiëntie-overwegingen, maar vanzelfsprekend dient nog beter nagegaan te worden welke consequenties deze verschuiving heeft op vlak van werklast en personeelsbezetting.

Het bundelen van de controlefunctie op het Vlaamse niveau ontslaat de PG-coördinatoren en de provinciale plattelandscöördinatoren niet van hun plicht om promotoren voldoende, correct en volledig te informeren over de administratieve en juridische verplichtingen.

- De interbestuurlijke samenwerking zou kunnen verbeterd worden door de onderlinge **afspraken** tussen de provincies en de VLM nog beter te expliciteren. Zo werd er tijdens gesprekken gesteld dat:
 - het reglement niet altijd eenduidig of 'sluitend' is;
 - de overeenkomsten tussen de VLM en de provincies veel ruimte laat die tot discussie kan leiden. Enerzijds moeten wellicht een aantal dingen beter worden beschreven, anderzijds is het niet wenselijk om elke afspraak tot in het laatste detail te beschrijven. De beste regeling bestaat o.i. in het helder toewijzen van pakketten aan ofwel VLM, ofwel aan de provinciebesturen, zoals het voorbeeld hierboven rond controle en betaling. 'Gedeelde' bevoegdheden leiden het makkelijkst tot wrevel.
- Het interbestuurlijk samenspel wordt op dit moment ondersteund door een e-loket. Deze **digitale tool** zou verder kunnen ontwikkeld worden tot een volwaardig projectopvolgings- en beheerssysteem. Zo zouden alle betrokkenen, ook de promotoren, ten allen tijde de stand van een project kunnen consulteren.
- Het al dan niet **vasthouden aan de provinciegrenzen** voor de afbakening van Leaderregio's, is een medaille met twee zijden. Vanuit de praktijk komt het over als een administratief-formalistisch criterium (sterk aanbodgestuurd i.p.v. vraaggestuurd), maar naar beheer en organisatie zou het verlaten van de provinciegrenzen wel voor bijkomende complexiteit zorgen. Dan zijn er immers twee provinciebesturen aan zet voor één LEADER-gebied.

Gezien deze problematiek in Vlaanderen geen groot 'issue' is, lijkt het ons raadzaam om de provinciegrenzen niet al te lichtzinnig te doorsnijden zolang de provinciebesturen een belangrijke rol spelen in beheer en opvolging. Enkel in geval bestaande regionale identiteiten of netwerken worden doorsneden, kan hierover anders worden beslist, zoals in NL, waar het Leadergebied 'Polders met waarden' provinciegrensoverschrijdend is omdat het als één geheel tot het Groene Hart behoort.

- De cases challenge Vlaanderen om grondiger stil te staan bij de vraag welke maatregelen in het GLB ingesloten worden en welke met **regionale middelen** worden gefinancierd. In NL en Saksen hebben we gezien dat men de nationale middelen reserveert voor de kleinere projecten, waardoor ze ook gespaard blijven van de administratieve en financiële verplichtingen vanuit de EU.

Daarnaast moet binnen het GLB worden bepaald wat ingesloten wordt in Leader en wat niet. In Saksen worden 40% van de POP-middelen via LEADER toegewezen. Ook in NL werd vorig jaar het lobbywerk ingezet om LEADER in de komende programmeerperiode een prominente plek te geven. De 20 LEADER-

gebieden (LEADER Netwerk Nederland) hebben hun gedachten hierover verwoord in een gezamenlijke position paper. Ze illustreren in een recente brochure ook hoe de huidige Leaderprojecten in Nederland bijdragen aan elk van de doelen en subdoelen van het toekomstig Landbouw- en plattelandsbeleid. Een indirect pleidooi om de Leadermethodiek in de toekomst programmabreed in te zetten.

- In functie van een optimaal samenspel van actoren in het programma, adviseert het Europees Netwerk voor Plattelandsontwikkeling om een **coördinatiegroep** te installeren met alle betrokken stakeholders bij het programma: beheersautoriteit, betaalautoriteit, beheersdienst (VLM), provinciebesturen, LEADER-groepen, alsook de gebruikers.⁸ Op gezette tijdstippen worden binnen dit forum de samenwerking en de afspraken geëvalueerd.

Tijdens de consultaties binnen dit traject, werd dit voorstel positief onthaald. De provinciale plattelandscoördinatoren gaven aan dat deze groep vooral bij aanvang intensief zou moeten werken zodoende een goede start met het programma te kunnen nemen.

- Vanuit de case Saksen, kunnen we ons de vraag stellen, op welke manier we LEADER in de toekomst willen invullen binnen Vlaanderen? Op vandaag kennen we 12 LEADER-gebieden, met relatief beperkt budget en beperkte bestaffing.

Een volwaardige **bottom up aanpak**, die grondig de lokale bevolking en groepen betreft, vraagt meer middelen per groep en een ruimere personeelsomkadering. Moeten er bijgevolg in de toekomst meer middelen voor LEADER worden voorbehouden, of moeten we selectiever zijn in het erkennen van LEADER-gebieden? Het is een keuze die zich stelt tussen het werken in de diepte of het aanhouden van het bestaande 'spreidingsbeleid'.

Een beslissing hierover kan o.i. het best genomen worden op basis van de SWOT die werd gemaakt naar aanleiding van de voorbereiding van de volgende programmeerperiode. Welke problematieken op het Vlaamse platteland komen als aandachtsvelden naar voor? In welke gebieden het sterkst? Is LEADER het aangewezen instrument om hierop in te spelen?

- Om te vermijden dat projecten worden goedgekeurd door de PMC's of de PG's, zonder dat ze aan alle vormvereisten voldoen, kan een procedure van **voorafgaandelijke administratieve en juridische screening** zoals in Nederland worden overwogen.

Projecten worden na indiening via het loket van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl), eerst door de RVO gecontroleerd op vormvereisten. Voor die vormelijke beoordeling nemen ze een termijn van 16-20 weken. Die duurtijd is o.i. te lang, maar het systeem van voorafgaande screening biedt een betere garantie dan vandaag dat de administratieve en juridische regels worden nageleefd. Verder bouwend op ons advies om de controle- en betalingsfunctie centraal te organiseren, zou deze controle in de toekomst het best door VLM gebeuren.

- Het werken van onderuit (bottom up) heeft ook beperkingen. **Innovatie en kwaliteit** zijn nooit verworven en moeten blijvend bewaakt en aangejaagd worden. Daartoe zijn verschillende mogelijkheden, die overigens vandaag al op verschillende plaatsen in Vlaanderen worden toegepast:

⁸ Zie website ERDN: https://enrd.ec.europa.eu/leader-clld/leader-toolkit/working-leader-delivery-system_en#four.

////////////////////////////////////

- Empowerment van lokale actoren: het gebrek aan innovatie of kwaliteitsvolle projecten van onderuit mag geen reden zijn om de bottom up benadering te verlaten en het kind met het badwater weg te gooien. Eerder integendeel, het moet een signaal zijn om nog sterker in te zetten op capacity building. Dit is een indirect appel naar voldoende omkadering. Plattlands- en LEADER-coördinatoren moeten het lokale veld inspireren en uitdagen.
- Voldoende projectopvolging en -ondersteuning: via regelmatig contact met de projecten, kunnen de plattlands- en LEADER-coördinatoren de projectpromotoren op permanente basis challengen om vernieuwend en kwaliteitsvol te werken.
- Projecten opzetten vanuit de PG's: in het geval er geen voldoende initiatief op gang komt rond bepaalde ambities, kunnen de PG's zelf de promotorrol opnemen.

Deze praktijk is in Wallonië zelfs de standaard geworden en wordt zo goed als door alle PG's gevolgd. Ook de PG in het Pajottenland volgt overwegend deze werkwijze.

- Inzet van onafhankelijke beoordelaars: om de hoogstaande kwaliteit van projecten te verzekeren, kan gewerkt worden met onafhankelijke experten (die voeling hebben met de lokale situatie) die de PG adviseren over ingediende projectvoorstellen en helpen bij de beoordeling van projecten. Deze werkwijze zet ook druk op PG's die omwille van goede onderlinge verhoudingen tussen de leden minder kritisch worden ten aanzien van elkaars voorstellen.

Daarbij moeten niet altijd nieuwe werkgroepen of organen in het leven worden geroepen. De inzet van de kwaliteitskamer in meerdere provincies voor de advisering van infrastructuurprojecten, is daar een voorbeeld van.

- Binnen de maatregelen LEADER en OKW voorziet PDPO III **vereenvoudigde kostenopties** voor de declaratie van personeelskosten (vastgestelde looncodes) en overhead (15%). Tijdens de vergelijkende studie zagen we nog aanvullende toepassingen van administratieve vereenvoudiging die in de toekomst kunnen overwogen worden in Vlaanderen:
 - Naast de Flat rate van 15% overhead, hanteert Saksen een tweede flat rate van 40% voor 'other costs', waaronder verstaan wordt: alle kosten buiten personeel (marketing, inhuren van expertise, leasing van wagens, etc).
 - In Saksen werkt men ook met SSUC (Standard scales of unit costs) voor infrastructuurprojecten. De tussenkomst van LEADER in gebouwen bedraagt standaard €1.272/m² (cijfer 2019, jaarlijkse update) x het financieringspercentage dat door de PG werd bepaald (20%, 30%, 50%,... afhankelijk van de maatregel)
 - Een andere mogelijkheid is de inzet van zogenaamde 'Umbrella projects'. Eigenlijk gaat het daarbij om een verzameling van kleine projecten die uitgevoerd worden binnen 'de paraplu' van de PG. De PG treedt op als promotor en ontlast de kleine projecten van administratie door voor hen de financiële en inhoudelijke verantwoording te doen.
 - In Nederland overweegt men in de volgende programmaperiode een vorm van voorfinanciering voor kleine projecten, omdat de voorfinanciering van kosten door sommige promotoren als een

drempel wordt ervaren. Dit is ook een pleidooi in de [position paper](#) van het LEADER-netwerk Nederland naar de volgende programmeerperiode toe.

De Europese commissie adviseert om het gebruik van vereenvoudigde kostenopties in de volgende programmeerperiode maximaal af te stemmen tussen de verschillende fondsen binnen de regio of lidstaat, zodat er uniformiteit is voor de gebruikers.

8 BIJLAGE: UITGEBREIDE PRESENTATIE

Vergelijkende studie maatregelen Omgevingskwaliteit en LEADER

Synthesedocument, december 2019

**Bart Van Herck, Veerle Vermeyen
IDEA Consult**

Samen versterken we de open ruimte

landschappen
waterlopen

gronden

Dynamisch beleid

klimaat

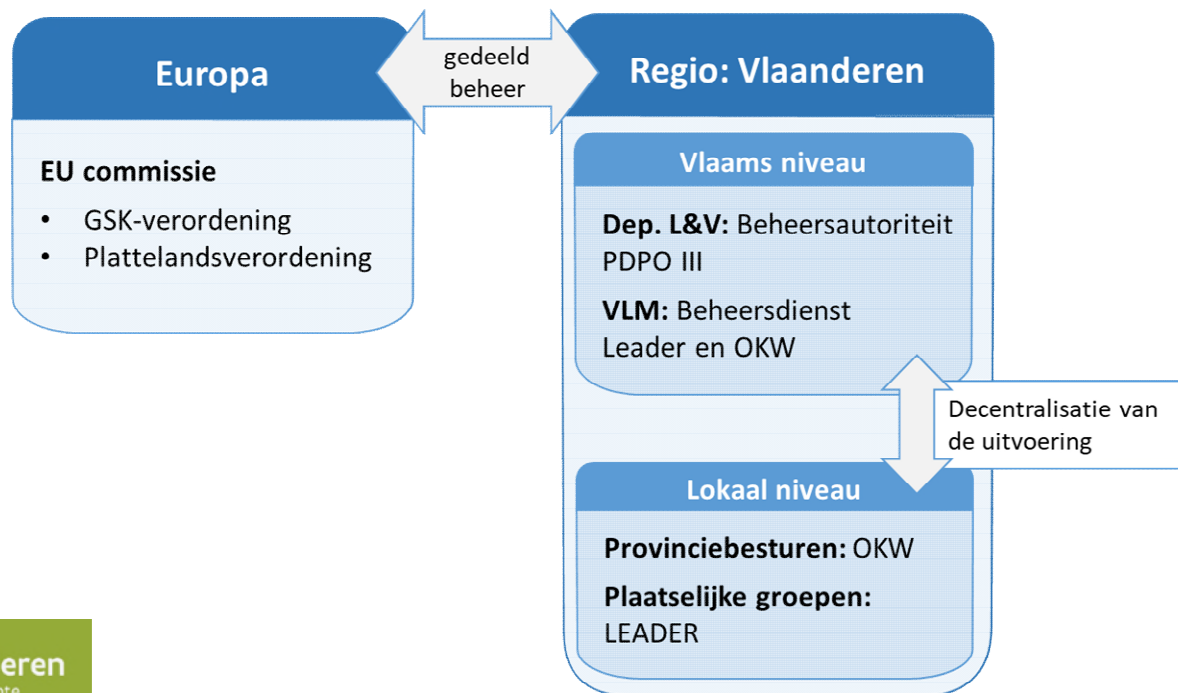
Vlaanderen
is open ruimte

Situering van de opdracht

Context van het onderzoek

De maatregelen LEADER en Omgevingskwaliteit van PDPO III worden in belangrijke mate decentraal georganiseerd (PG's en provinciebesturen), weliswaar in blijvende interactie met de centrale beheersautoriteit (Dep. L&V) en beheersdienst (VLM). We spreken over een vorm van 'multilevel governance'.

Maatregelen

▶ **OMGEVINGSKWALITEIT (OKW)**

Maatregel 07 (Basisvoorzieningen en dorpsvernieuwing, excl natuur)

Maatregel 16 (Samenwerking, excl. EIP)

- Versterken omgevingskwaliteit en vitaliteit van het platteland door investeringen (vijf thema's);
- Versterken omgevingskwaliteit en vitaliteit van het platteland door samenwerking;
- Plattelandsontwikkeling door samenwerking met de stedelijke omgeving

▶ **LEADER**

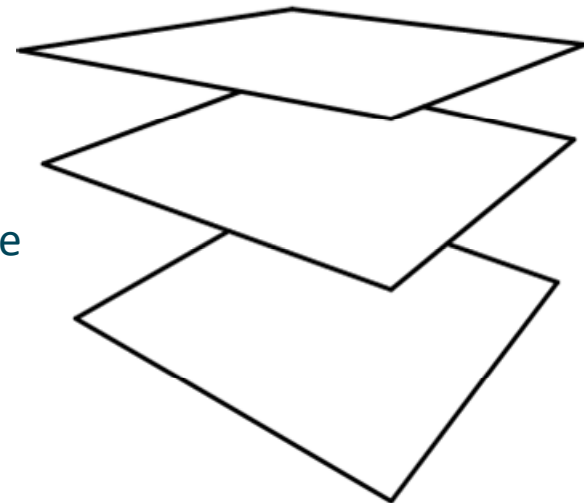
Maatregel 19

- Opmaak lokale ontwikkelingsstrategieën;
- Uitvoering lokale ontwikkelingsstrategieën;
- Samenwerkingsprojecten;
- Werking Plaatselijke Groepen.

Doelstelling van het onderzoek

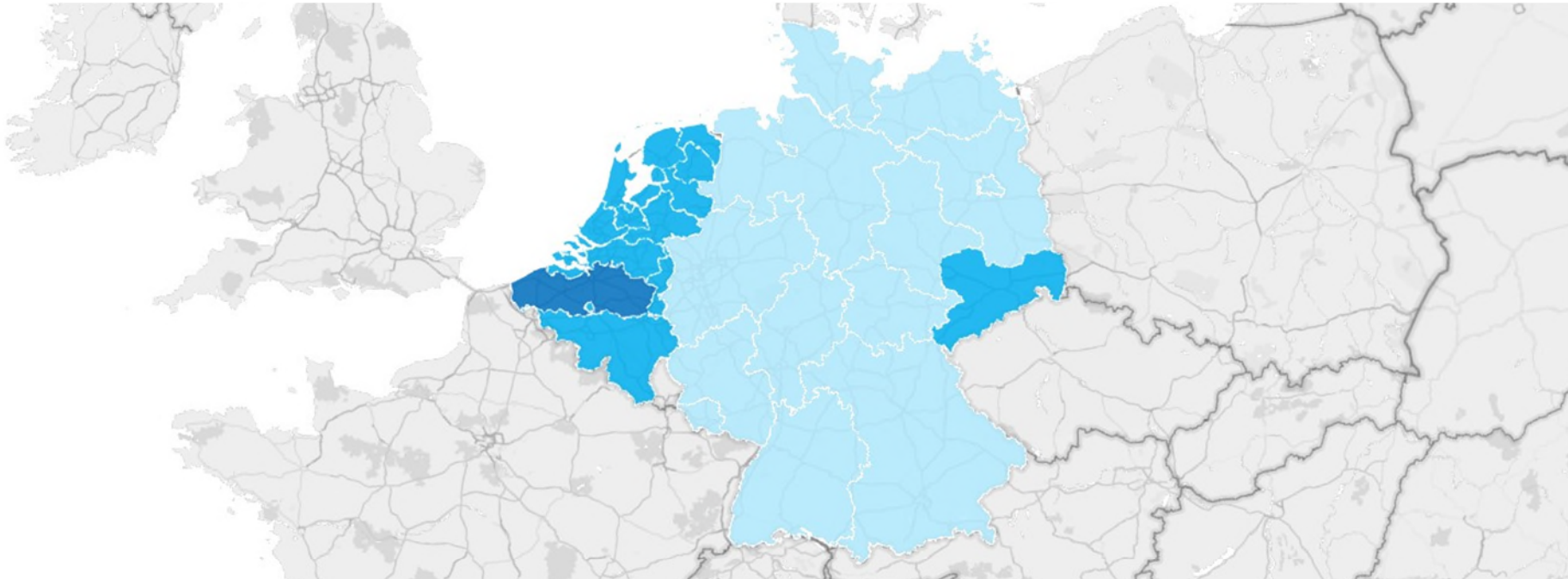
- ▶ **Hoe kan het interbestuurlijk samenspel op de meest efficiënte wijze worden georganiseerd?** Welke actor, of welk bestuursniveau, neemt welke taken op, gegeven de karakteristieken van de maatregelen (bv. het bottom up karakter van LEADER) en de toenemende verwachtingen van de EC naar het behalen van resultaten en een professioneel beheer en management?

Hoe vullen de verschillende bestuurslagen elkaar het beste aan?

Aanpak van het onderzoek

- ▶ We maken geen uitgebreide theoretische analyse van het thema, maar gaan na wat we leren uit een vergelijkende studie met Wallonië, Nederland en Saksen (Duitsland).

Plan van aanpak

Sept
2019

FASE 1: Opstart en scoping van de Vlaamse uitgangspositie

Startvergadering met begeleidingsgroep

Documentanalyse en verkennende (groeps)interviews

Redactie / Synthesematrix + afstemming opdrachtgever

FASE 2: Vergelijkend onderzoek (NL, WALL, DU)

Literatuuranalyse per case

Interviews per case

Aanvulling synthesematrix, tussentijdse rapportage en begeleidingsgroep

FASE 3: Conclusies en aanbevelingen

Opmaak syntheserapport met conclusies en aanbevelingen

Dec
2019

Slotvergadering met de begeleidingsgroep + bijsturing rapport op basis van de bespreking

Inhoud studie

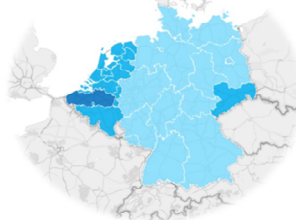
Inspiratie vanuit de literatuur

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

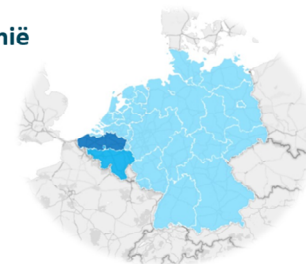
Actuele invulling en taakverdeling in Vlaanderen

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

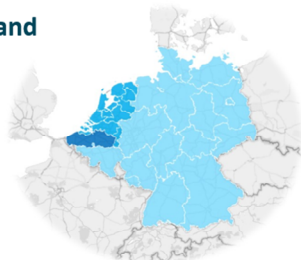
Case 1 - Wallonië

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

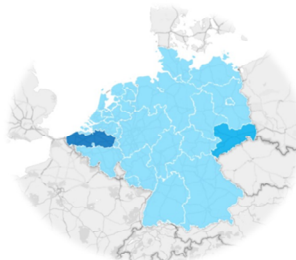
Case 2 - Nederland

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Case 3 - Saksen

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Vaststellingen en aanbevelingen

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Inspiratie vanuit de literatuur

Conclusies uit een beknopte literatuurscreening

- ▶ Vooral literatuur over de implementatie van LEADER, weinig over andere specifieke maatregelen zoals ‘Omgevingskwaliteit’.
- ▶ Belangrijke verschillen wat betreft de uitvoering van Leader in de verschillende Europese lidstaten, zowel naar:
 - Prioriteiten;
 - Mate van centralisatie/decentralisatie;
 - Selectiecriteria PG;
 - Regio-afbakening PG (economische of culturele cohesie versus samenvallen met bestuurlijke grenzen).
 -

Website ENRD

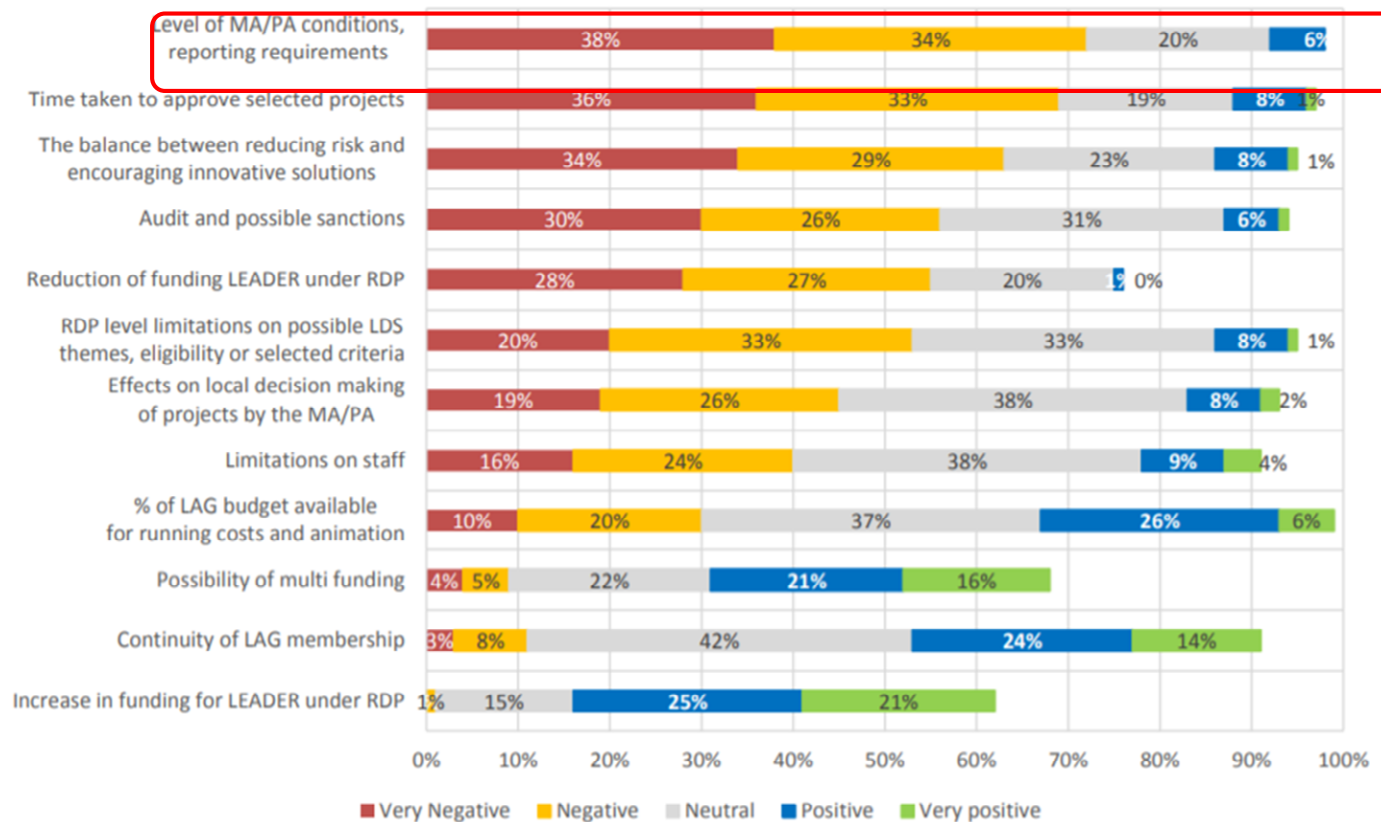
- ▶ ENRD besteedt op haar website aandacht aan 'delivery systems' (vooral Leader) en coördinatie van CLLD.
- ▶ Wat delivery systems betreft aandacht voor het verhogen van de autonomie van de PG, het terugdringen van administratieve lasten, etc.
- ▶ Wat coördinatie van CLLD betreft (voorwerp van deze opdracht), sterke focus op de kracht van een 'Leader coördination group' waarin alle stakeholders op regelmatige basis de uitvoering met elkaar bespreken en verbeteren: betaalautoriteit, MA, beheersdiensten (VLM), PG's, VRN, provincies, andere rurale actoren.

Zo een allesomvattende coördinatiegroep bestaat in Vlaanderen niet. Als je het PDPO III uitvoeringscomité, het overleg provinciale plattelandscoördinatoren en het overleg LEADER-coördinatoren samen neemt, kom je een heel eind, maar dan mis je nog het gebruikersperspectief ('andere rurale actoren').

Een aantal observaties uit de LAG survey 2017 over centraal/decentraal

- ▶ LAGs klagen over administratieve lasten en verplichtingen vanuit MA/PA

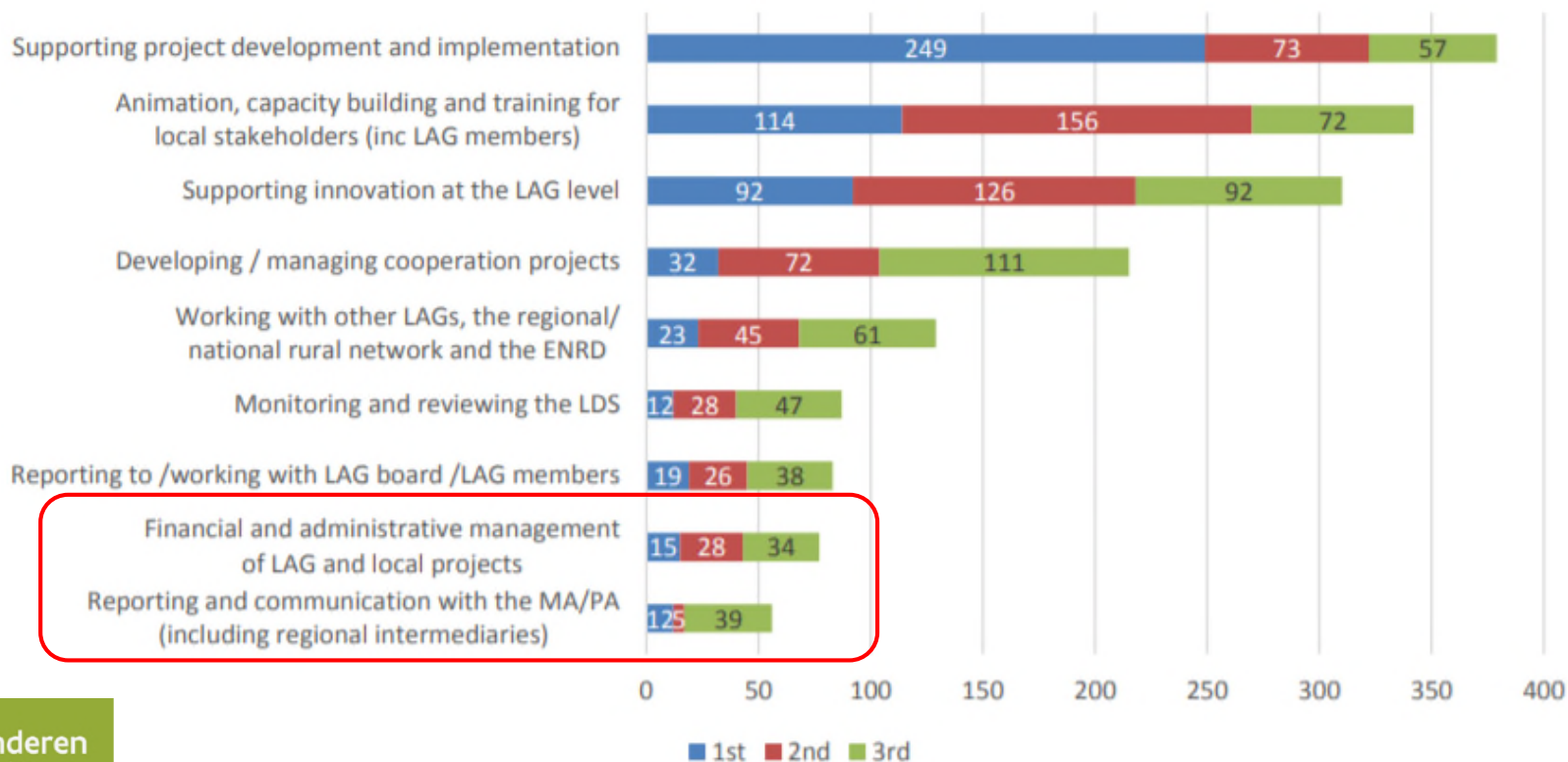
Level of Effects on LEADER Implementation

Een aantal observaties uit de LAG survey 2017 over centraal/decentraal

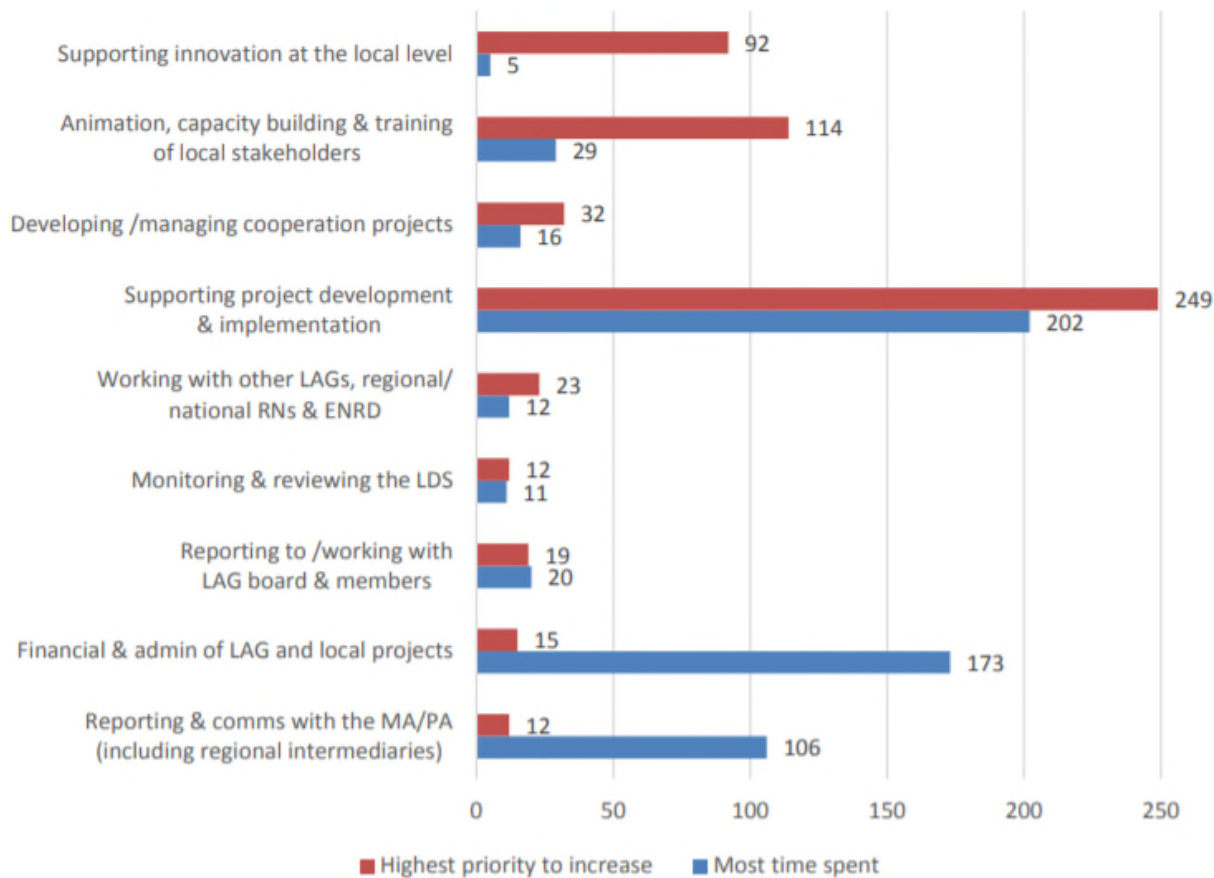
- ▶ LAGs willen het liefst af van administratie en rapportage

Activities LAGs would like Staff to Devote More Time To

Een aantal observaties uit de LAG survey 2017 over centraal/decentraal

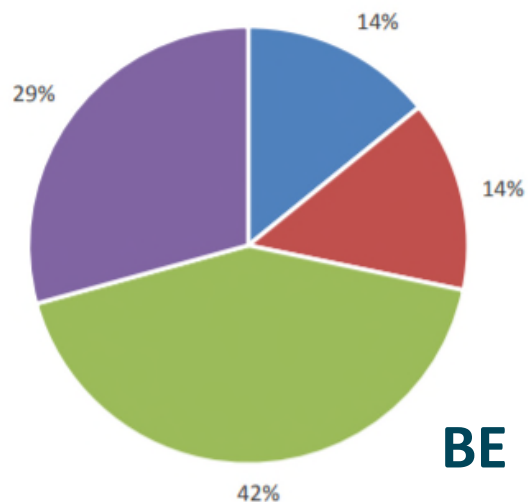
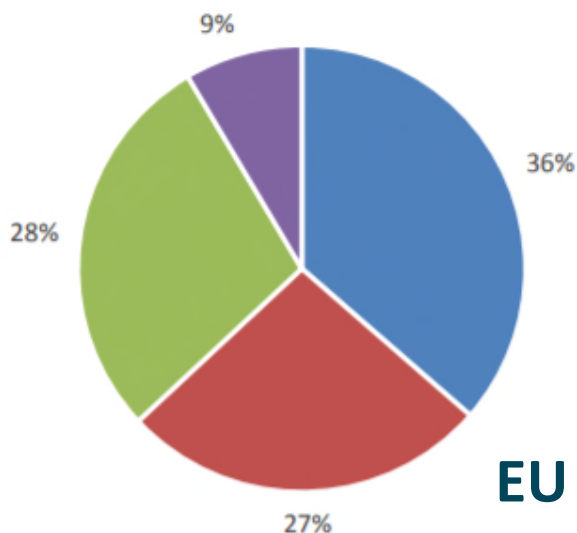
Comparison of Day-to-Day Activities and Priorities for Increase

Een aantal observaties uit de LAG survey 2017 over centraal/decentraal

- ▶ LAGs zien (beperkte) meerwaarde in centralisatie van administratieve taken

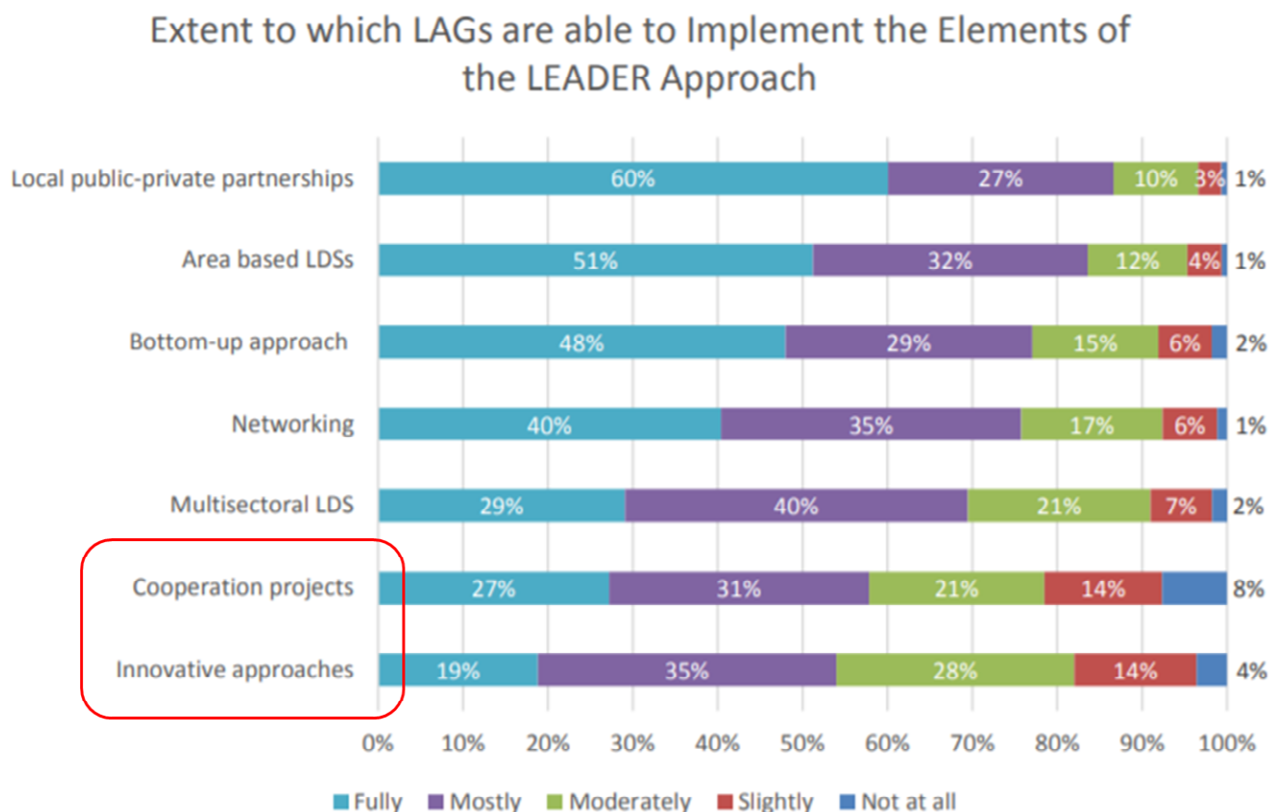
If it was possible to reduce LAG administration through the provision of a centralised support service (e.g. shared and managed by multiple LAGs) to what extent would that improve your LAGs level of achievement?

- Not at all
- A little
- Significantly
- Very significantly

Een aantal observaties uit de LAG survey 2017 over centraal/decentraal

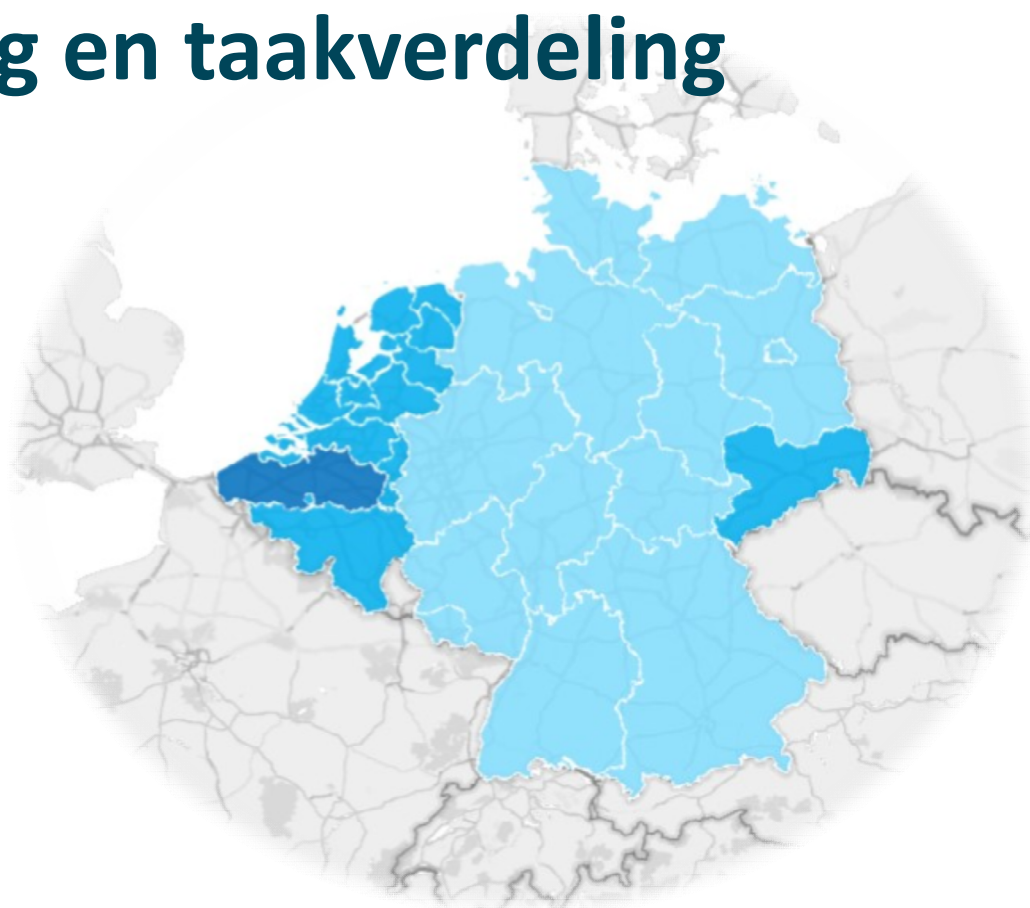
- ▶ Onderdelen die lokaal moeilijker lukken: *'cooperation projects'* en *'innovation approaches'*

Vlaanderen
is open ruimte

Actuele invulling en taakverdeling in Vlaanderen

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Criteria Leadergebieden

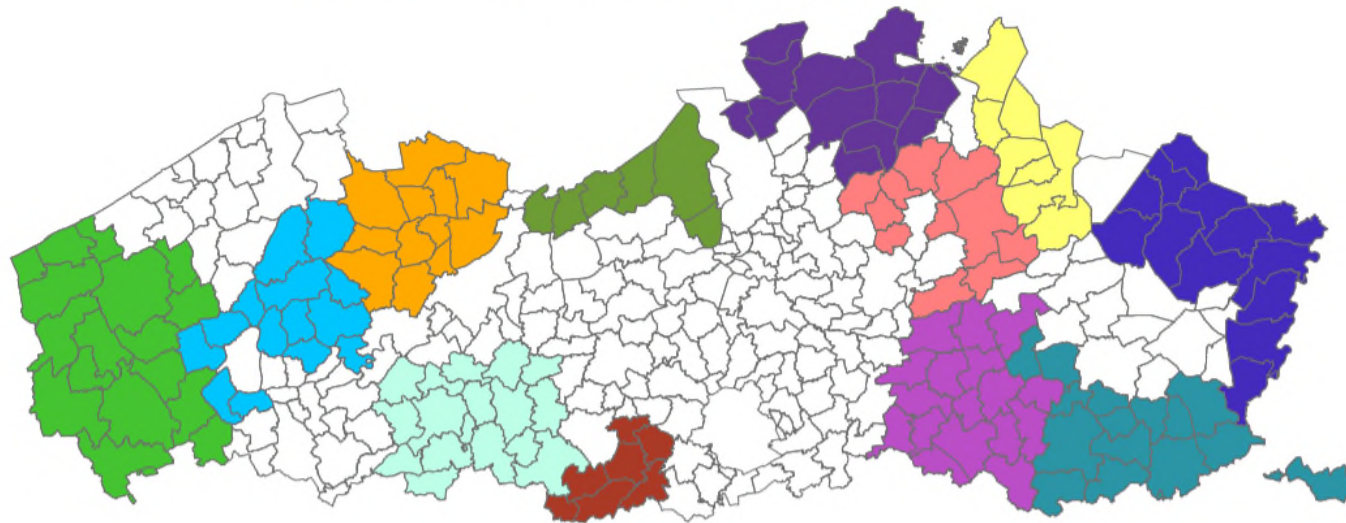
Om in aanmerking te komen als Leader-gebied moet een gebied:

- ruraal zijn op gebiedsniveau. 'Ruraal' zijn gebieden met maximum 350 inw/km² of een bebouwde oppervlakte van minder dan 15%;
- geografisch en bestuurlijk coherent zijn;
- een geheel vormen vanuit fysisch, economisch en sociaal oogpunt;
- beschikken over een adequate kritische massa in termen van menselijke, financiële en economische hulpbronnen;
- bestaan uit minstens 3 gemeenten, waarvan tenminste 1 gemeente behoort tot het plattelandsgebied in Vlaanderen;
- gebiedsgrenzen hebben die samen vallen met gemeentegrenzen;
- maximaal 240.000 inwoners omvatten. Per provincie ligt de bovengrens op 540.000 inwoners voor de som van de respectievelijke Leader-gebieden.

Leadergebieden in Vlaanderen

Leader in Vlaanderen 2014-2020

Leadergebied

- Grensregio Waasland
- Hageland plus
- Haspengouw
- Kempen-Maasland
- Kempen-Oost
- Kempen-Zuid
- MarkAante Kempen plus
- Meetjesland
- Midden-West-Vlaanderen
- Pajottenland plus
- Vlaamse Ardennen
- Westhoek

Dekkingsgraad Leader:

57% van het Vlaamse grondgebied

33% van het aantal Vlaamse inwoners

30 15 0 30 Kilometers

Leadergebieden in Vlaanderen

Leadergebied	Opp (in km ²)	% tov provincie	% tov Gewest
Kempen Oost	446,73	15,58%	3,30%
Kempen Zuid	514,66	17,95%	3,81%
MarkAante Kempen	678,09	23,65%	5,02%
Totaal Antwerpen	1639,48	57,18%	12,13%
Waasland	355,71	11,93%	2,63%
Meetjesland	646,42	21,68%	4,78%
Vlaamse Ardennen	684,32	22,95%	5,06%
Totaal Oost-Vlaanderen	1686,45	56,55%	12,47%
Westhoek	1187,25	37,76%	8,78%
Midden-West-Vlaanderen	629,46	20,02%	4,66%
Totaal West-Vlaanderen	1816,71	57,78%	13,44%
Hageland	761,51	36,16%	5,63%
Pajottenland	227,58	10,81%	1,68%
Totaal Vlaams-Brabant	989,09	46,97%	7,32%
Haspengouw	761,26	31,43%	5,63%
Kempen-Maasland	839,1	34,64%	6,21%
Totaal Limburg	1600,36	66,08%	11,84%
Totaal Vlaams Gewest	7732,09		57,19%

M07 - Omgevingskwaliteit door investeringen	M16 - Omgevingskwaliteit door samenwerking	M19 - LEADER
<p>5 thema's:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Streekidentiteit 2. Multifunctionele open ruimte 3. Aandacht voor kwetsbare groepen en armoede 4. Leefbare dorpen 5. Functioneel wegennet 	<p>Actie omgevingskwaliteit</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Proefprojecten, rond milieu en biodiversiteit, klimaat, armoede, toeristische en sociaaleconomische projecten met duidelijke landbouwlink 2. Micro ondernemingen die middelen delen (landbouw, plattelandstoerisme) 3. Samenwerking korte keten 4. Klimaatmitigatie en –adaptatie, milieu, water, energie 5. Ketensamenwerking rond levering biomassa 6. Diversificatie landbouw (sociaal, milieu, voeding) 7. Erfgoed 8. Armoede <p>Actie samenwerking met stedelijke omgeving</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Voedselvoorziening 2. Hernieuwbare energie 	<p>Elke PG kiest max 3 thema's uit onderstaande lijst van 15:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Erosiebestrijding 2. Bodem- en waterbeheer 3. Energie en klimaatadaptatie 4. Biodiversiteit 5. Duurzaam bosbeheer 6. Lokale voedselstrategieën en streekproducten 7. Landbouw- en natuureducatie 8. Kennisoverdracht en innovatie 9. Startende en jonge rurale ondernemers 10. Armoede en kwetsbaarheid 11. Leefbare dorpen 12. Agrarisch en ruraal erfgoed 13. Open ruimte 14. Streekidentiteit 15. Functioneel wegennet

Budget

- ▶ **Voor M07 en M16:** €10.786.537,98 EU-middelen
- ▶ **Voor M19:** €19.189.945 EU-middelen

Vereenvoudigde kostenopties

Binnen de maatregelen Leader en OKW wordt gewerkt met vereenvoudigde kostenopties voor de declaratie van personeelskosten en overhead.

- ▶ **Personeelskosten:** er wordt gewerkt met vastgestelde looncodes
- ▶ **Overhead:** 15% van de gedeclareerde personeelskosten

Omgevingskwaliteit: wie doet wat? (M7 en M16)

Hoe sterker de groentint, hoe meer verantwoordelijkheid bij de bestuurslaag of instantie.

EU (pm)	Europese kaderstelling en budgettering				
Dep L&V	Programmerings- document	Algemene voortgang opvolgen via uitvoeringscomité	Effectieve betaling (betaalorgaan)	Algemeen toezicht Evaluatieplan	Algemene communicatie (VRN)
VLM	Invulling maatregelen	Reglementen, kaders, tools (e-loket)	Controle en betalings- opdracht	Monitoring en ongoing evaluatie	Passief aanbieden van info
Provincies	Selectie (sub)thema's	Behandelen projecten, ondersteunen promotoren	Eerstelijns- controle	Opvolging project- uitvoering	Brede promotie naar stakeholders
	Programmering	Dagelijkse uitvoering	Betaling en controle	Toezicht, monitoring, evaluatie	Communicatie

Leader: wie doet wat? (M19)

Hoe sterker de groentint, hoe meer verantwoordelijkheid bij de bestuurslaag of instantie.

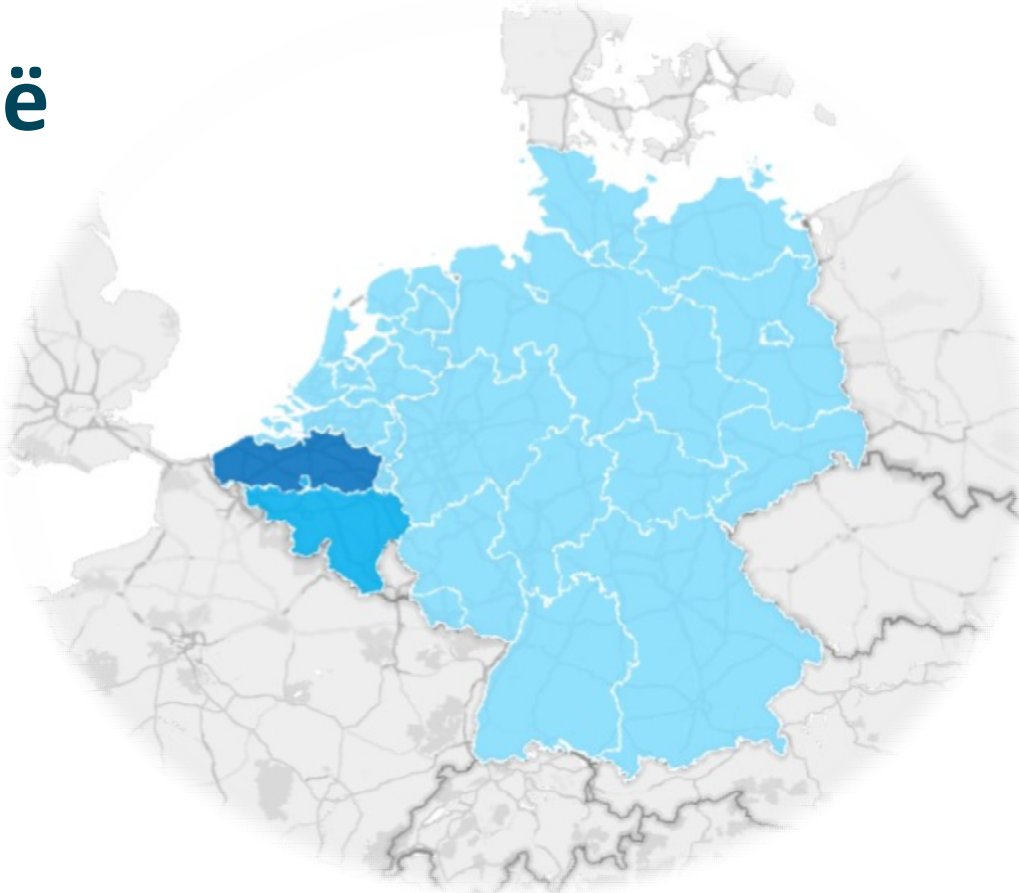
EU (pm)	Europese kaderstelling en budgettering				
Dep L&V	Programmeringsdocument	Algemene voortgang opvolgen via uitvoeringscomité	betaalorgaan	Algemeen toezicht Evaluatieplan	Algemene communicatie (VRN)
VLM	Goedkeuring LOS	Reglementen, kaders, tools (e-loket), samenwerkingsprojecten	Controle en betalingsopdracht	Monitoring en ongoing evaluatie	Passief info aanbieden
Provincies	Oproep Voordracht LOS	Ondersteuning Leadercoördinatoren			Faciliteren van communicatie plattelandloket
PG	Lokale ontwikkelingsstrategie (LOS)	Behandelen projecten, Ondersteunen promotoren	Eerstelijnscontrole	Opvolging projectuitvoering	Organisatie communicatie
	Programmering	Dagelijkse uitvoering	Betaling en controle	Toezicht, monitoring, evaluatie	Communicatie

Verdere duiding en nuancering bij de organisatie

- ▶ Belangrijke verschillen tussen de provincies.
 - In een aantal provincies worden de PG's heel sterk ondersteund door de provinciale medewerkers platteland en maken ze ook gebruik van provinciale tools en kanalen (website bv.)
 - In andere gevallen is deze verweving met de provincie minder het geval.
- ▶ Themakeuze is in principe een aangelegenheid van de PG, maar de provincie Antwerpen heeft wel 1 thema verplicht opgelegd aan de PG's (armoede en kwetsbaarheid op het platteland).
- ▶ De verschillende 'lagen' zijn niet strikt gescheiden, maar verweven. Voorbeelden:
 - VLM is als waarnemer aanwezig in de PMC's;
 - Een aantal leadercoördinatoren zijn provinciale medewerkers; Gedeputeerde als voorzitter PG; etc...

Case 1 - Wallonië

Benchmark - Wallonië

► Sleutelactoren:

- Direction des programmes Européennes - coördineert de tweede pijler GLB met 5 mensen: 2 LEADER, 3 voor de andere maatregelen
- de verschillende functionele administraties (9) die de projecten inhoudelijk selecteren en opvolgen:
 - × SPW Mobilité
 - × SPW Energie et Patrimoine
 - × SPW Agriculture et environnement
 - × SPW Economie et Emploi
 - × SPW Actions Sociales
 - × AVIQ, pour la Santé
 - × CGT, pour le tourisme
 - × FWB, pour la Culture
 - × Communauté Germanophone
- Voor sommigen thema's worden de projecten opgevolgd vanuit gedecentraliseerde kantoren en niet vanuit Namen.

Benchmark - Wallonië

- ▶ PG's treden doorgaans op als projectpromotor
 - op culturele- en toeristische projecten na, waar de Waalse administratie een statuut vereist van cultureel centrum of opérateur touristique
- ▶ Opvolging projecten via 'comités d'accompagnement'
 - komt 2x per jaar samen per project
- ▶ Waals Ruraal Netwerk is uitbesteed aan TR@ME (10 personen)
- ▶ Geen e-loket

SPW Mobilité et Infrastructures

■ **Étienne WILLAME**
Directeur général

Boulevard du Nord, 8
5000 NAMUR
Tél. : 081 77 26 03

SPW Intérieur et Action sociale

■ **Françoise LANNOY**
Directrice générale

Avenue Gouverneur Bovesse, 100
5100 NAMUR (JAMBES)
Tél. : 081 32 72 11

SPW Secrétariat général

■ **Sylvie MARIQUE**
Secrétaire générale

Place Joséphine-Charlotte, 2
5100 NAMUR (JAMBES)
Tél. : 081 32 14 79 ou 081 32 15 02

SPW Agriculture, Ressources naturelles et Environnement

■ **Brieuc QUÉVY**
Directeur général

Avenue Prince de Liège, 15
5100 NAMUR (JAMBES)
Tél. : 081 33 61 60

SPW Économie, Emploi, Recherche

■ **Isabelle QUOILIN**
Directrice générale

Place de la Wallonie, 1
5100 NAMUR (JAMBES)
Tél. : 081 33 37 00 ou 33 37 03

SPW Budget, Logistique et TIC

■ **Sylvie MARIQUE**
Stéphane GUISSÉ
Directeurs généraux a.i.

Boulevard du Nord, 8
5000 NAMUR
Tél. : 081 77 25 71

SPW Territoire, Logement, Patrimoine, Énergie

■ **Annick FOURMEAUX**
Directrice générale

Rue des Brigades d'Irlande, 1
5100 NAMUR (JAMBES)
Tél. : 081 33 21 11

SPW Fiscalité

■ **Stéphane GUISSÉ**
Directeur général

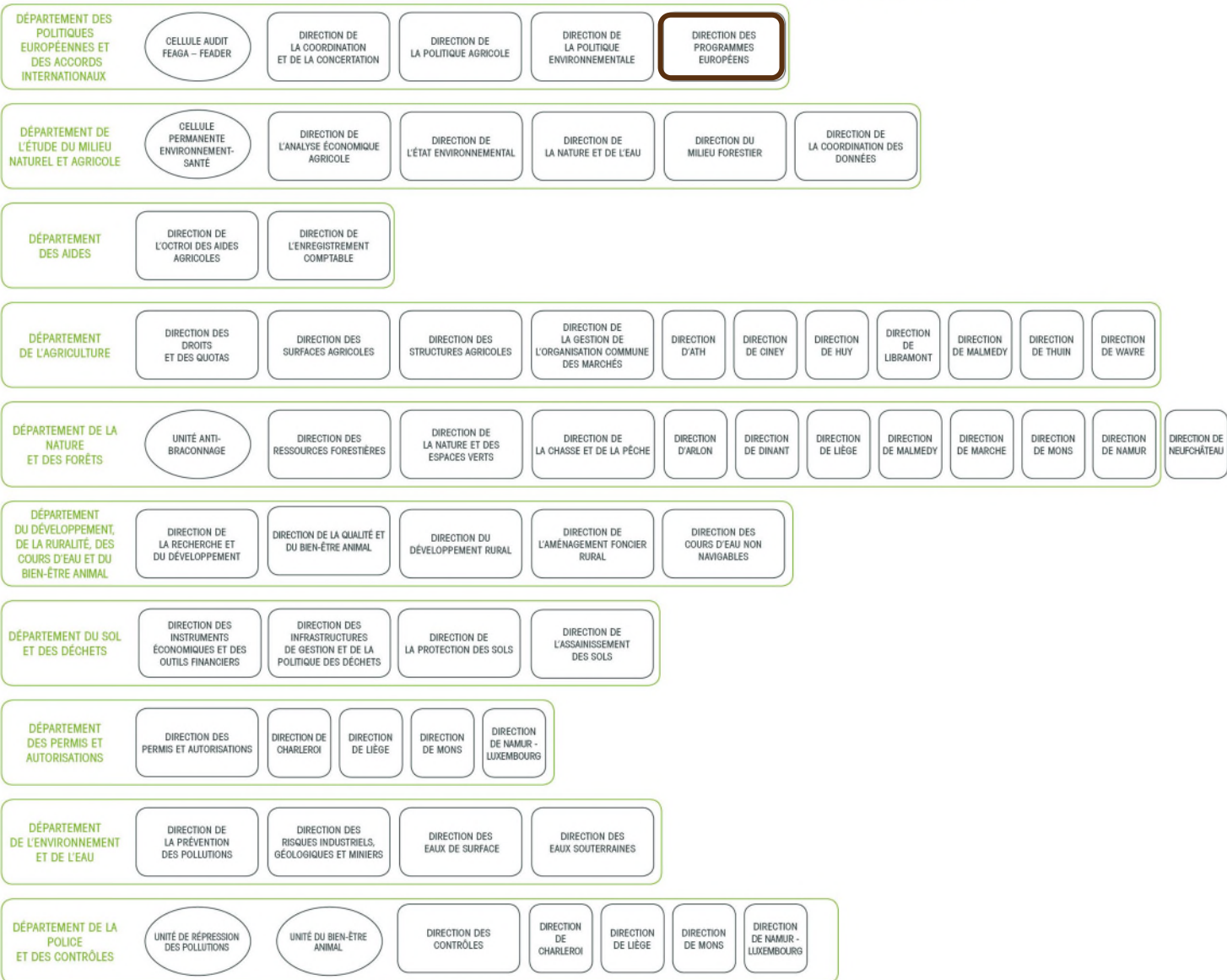
Avenue Gouverneur Bovesse, 29
5100 NAMUR (JAMBES)
Tél. : 081 33 02 11

Vlaanderen
is open ruimte

SERVICE PUBLIC DE WALLONIE

AGRICULTURE, RESSOURCES NATURELLES ET ENVIRONNEMENT

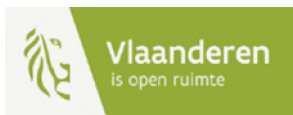

Criteria Leadergebieden

Om in aanmerking te komen voor Leader moet een gebied:

- Bestaan uit ten minste 3 aaneengesloten gemeenten, gesitueerd in ruraal gebied.
Ruraal gebied = een maximale bevolkingsdichtheid van 150 inwoners/km² of (indien > 150 inw/km²) 80% van de oppervlakte landbouw, bos en natuur (*);
- een bevolking hebben begrepen tussen de 10.000 en 70.000 inwoners (*).

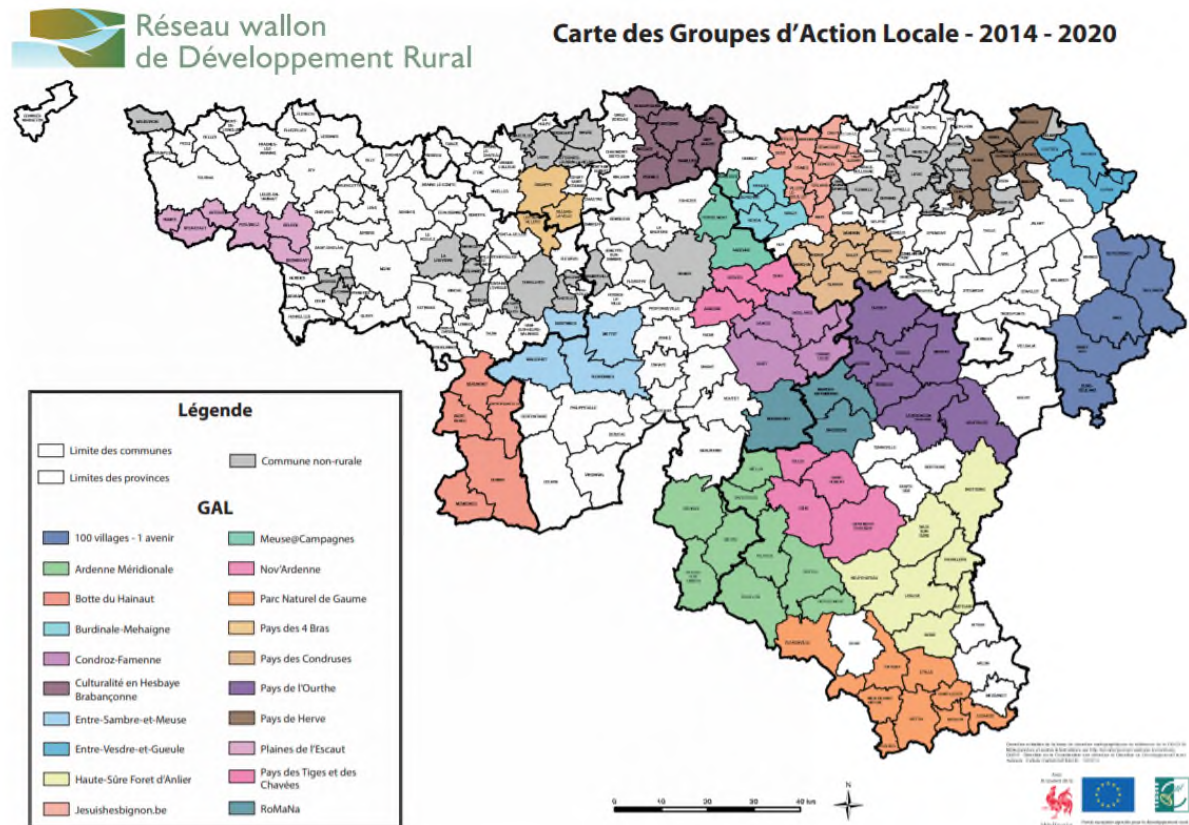
Grenzen van de Leaderregio's doorkruisen regelmatig de provinciegrenzen, wat niet echt een 'issue' is, gezien ze ook geen rol spelen in het Europese plattelandsverhaal.

(*) INS-gegevens op 1 januari 2013.

Criteria Leadergebieden

- ▶ De 20 LAG's tellen in totaal 111 gemeenten (met variatie van 3 tot 10 gemeenten per LAG) en ze bereiken samen 814.000 inwoners (22,4% van het aantal Waalse inwoners)

Thema's

M07 - Omgevingskwaliteit door investeringen	M16 - Omgevingskwaliteit door samenwerking (M16)	M19 - LEADER
<p>4 thema's</p> <ol style="list-style-type: none">1. Investerings in kleine toeristische infrastructuur2. Investerings in basisvoorzieningen voor de plattelandsbevolking3. Investerings in het creëren, verbeteren of ontwikkelen van kleinschalige infrastructuur van welke aard dan ook.4. Ondersteuning voor het herstel en beheer van de natuurlijke omgeving	<p>2 thema's</p> <ol style="list-style-type: none">1. Andere vormen van samenwerking tussen de actoren bij de organisatie van gezamenlijke werkzaamheden, de installatie en verdeling van de middelen en de ontwikkeling van het toerisme.2. Diversificatie van de land- en bosbouwactiviteiten in de gezondheidssector	<p>Keuze van de thema's is vrij</p> <ul style="list-style-type: none">• rurale economie, milieu, erfgoed, etc...• Keuze van de thema's moet wel aansluiten bij lokale noden en aangetoond worden in de ontwikkelingsstrategie.

Budget

Maatregel	ELFPO (€)	Nationale cofinanciering (€)	Totaal (€)
M 7.2	3.956.400,00	5.934.600,00	9.891.000,00
M 7.4	2.663.976,00	3.995.964,00	6.659.940,00
M 7.5	3.050.200,00	4.575.300,00	7.625.500,00
M 7.6	3.200.000,00	4.800.000,00	8.000.000,00
Totaal M7	12 870 576,00	19 305 864,00	32 176 440,00
M 16.3	2.625.000,00	2.375.000,00	5.000.000,00
M 16.9	2.956.400,00	2.674.838,00	5.631.238,00
Totaal M16	5 581 400,00	5 049 838,00	10 631 238,00
Totaal M19	13.201.594,00	17.499.787,00	30.701.381,00

Omgevingskwaliteit: wie doet wat? (M7 en M16)

Hoe sterker de groentint, hoe meer verantwoordelijkheid bij de bestuurslaag of instantie.

EU (pm)	Europese kaderstelling en budgettering				
DGO 3 – Direction des programmes européens	Programmerings- document	Algemene voort- gang opvolgen	Effectieve betaling (betaalorgaan)	Rapportage aan EU Evaluatieplan	Waals Ruraal Netwerk
Administration fonctionnelle	Samenspraak bij invulling maatregelen	Toezicht op projecten, Begeleidings- comité per project	Controle en betalings- opdracht	Opvolging project- uitvoering	
	Programmering	Dagelijkse uitvoering	Betaling	Toezicht, monitoring, evaluatie	Communicatie

Leader: wie doet wat? (M19)

Hoe sterker de groentint, hoe meer verantwoordelijkheid bij de bestuurslaag of instantie.

EU (pm)	Europese kaderstelling en budgettering				
DGO3 – Direction des programmes européens	Goedkeuring Oproep (Minister)	Algemene voort- gang opvolgen	Effectieve betaling (betaalorgaan)	Algemeen toezicht Evaluatieplan	Waals Ruraal Netwerk
Administration fonctionnelle		Opvolging projecten	Controle en betalings- opdracht	Voorbereiding EU-rapportage	
PG	Lokale ontwikkelings- strategie	Ontwerp en uitvoering projecten			Lokale communicatie
	Programmering	Dagelijkse uitvoering	Betaling	Toezicht, monitoring, evaluatie	Communicatie

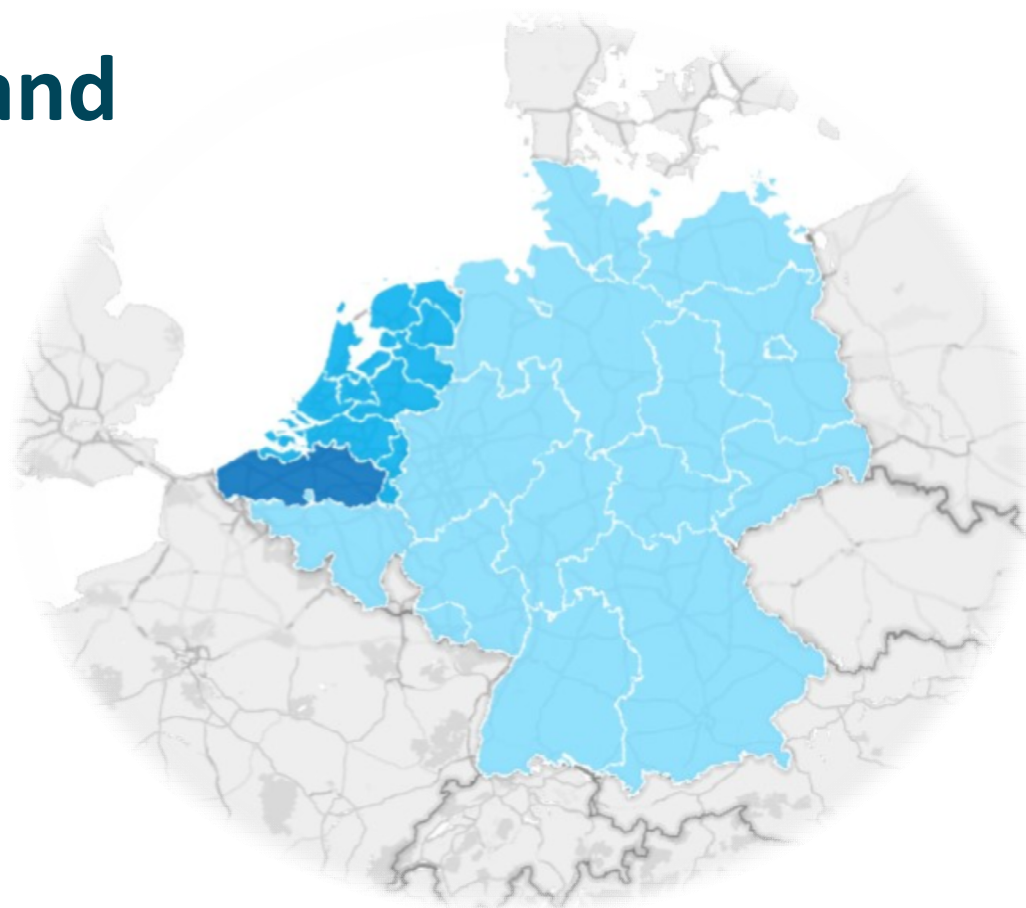
Interesse punten

- ▶ **Is er vernieuwing van de actoren binnen de PG's?**
 - Wordt nog als niet problematisch ervaren, maar ... hoe langer PG's bestaan, hoe minder vernieuwing
- ▶ **Gebruik van vereenvoudigde kostenopties?**
 - Forfait voor exploitatiekosten ('indirecte personeelskosten') van project = max. 14% van de in aanmerking komende personeelskosten

Vlaanderen
is open ruimte

Case 2 - Nederland

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Benchmark - Nederland

- ▶ Eén plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) voor Nederland, maar de toepassing kan sterk verschillen per provincie, zowel naar inhoudelijke accenten, tijdstip van oproepen, bottom up karakter,...
 - Vb: Overijssel sterk bottom up terwijl sommige andere provincies kiezen voor een paar grote projecten om met minimale administratie het Europese budget te besteden.
- ▶ Sterke focus op landbouw, zwakke focus op plattelandsontwikkeling.
 - Enkel Leader (5% budget), geen M7 zoals in Vlaanderen. De vroegere AS3 is volledig geschrapt.
- ▶ Ministerie van LNV is MA, maar de facto wegen de provincies, als belangrijkste cofinanciers, sterker op de inhoud en uitvoering dan het Rijk.
- ▶ Rijk en provincies stelden samen een Regiebureau aan dat in coördinatie voorziet en het Ruraal Netwerk organiseert. De interprovinciale coördinatie blijkt in de praktijk niet evident, zoals hoger aangeduid (andere tijdstippen van oproepen, etc).

Benchmark - Nederland

- ▶ Een aantal provincies werken samen met een apart uitvoeringsorgaan voor het coördineren van hun subsidiebeleid. Dat is o.a. het geval in het Noorden van Nederland, waar het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) optreedt als uitvoeringsorgaan voor de drie Noordelijke provincies (Friesland, Drenthe, Groningen) en in Zuid-Nederland waar Stimulus dit voor Noord-Brabant en Limburg doet.

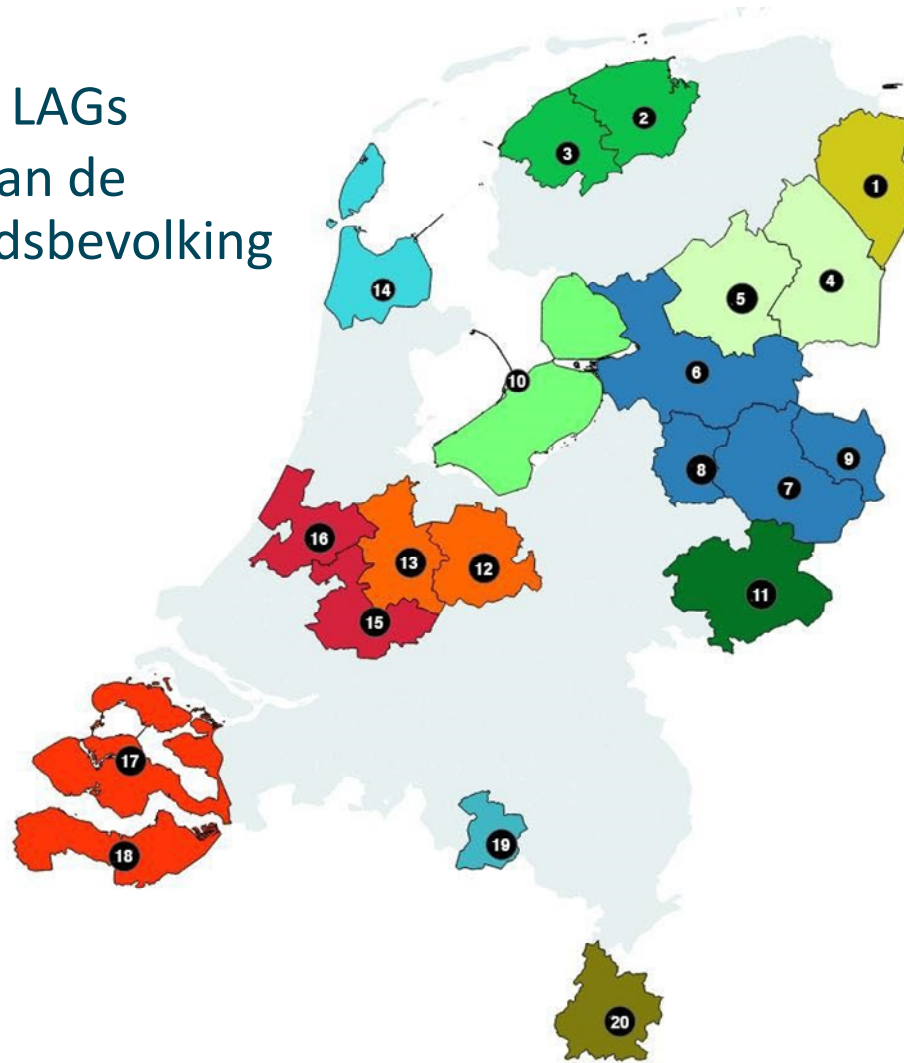
Criteria Leadergebieden

- ▶ Kernen met meer dan 30.000 inwoners zijn uitgesloten
- ▶ Provinciegrenzen worden niet overschreden, behoudens door het Leadergebied 'Polders met waarden' (provincies Zuid-Holland én Utrecht)
- ▶ Bij de start van de programmaperiode is een landelijke selectiecommissie ingesteld die voorstellen voor LEADER-gebieden heeft beoordeeld op onderstaande kenmerken:
 - Gebiedsomschrijving (= Een definitie van het gebied. Een goede onderbouwing voor gebieden met meer dan 150.000 inwoners. Een beschrijving van de populatie waarop de strategie betrekking heeft.)
 - Probleemanalyse
 - Strategie
 - Bottom-up proces
 - Activiteitenplan
 - Beheer- en toezichtregelingen
 - Financiering en begroting
 - Bestuurskracht

Overzicht Leadergebieden

- ▶ Er zijn 20 LAGs
- ▶ 64,86% van de plattelandsbevolking

Leadergebieden

1. Oost-Groningen
2. Noordoost Fryslan
3. Noordwest Fryslan
4. Zuidoost Drenthe
5. Zuidwest Drenthe
6. Noord Overijssel
7. Zuidwest Twente
8. Salland
9. Noordoost Twente
10. Flevoland
11. Achterhoek
12. Utrecht Oost
13. Weidse Veenweiden
14. Kop van Noord-Holland
15. Polders met Waarden
16. Holland Rijnland
17. Midden en Noord Zeeland
18. Zeeuws-Vlaanderen
19. Grenscorridor N69
20. Zuid-Limburg

Overzicht Leadergebieden (inwoners)

Leaderregio	Provincie	Bevolkingsaantal
Oost Groningen	Groningen	148 944
Noordoost FRYSLÂN	Friesland	124 652
Noardwest Fryslân	Friesland	93 142
Zuid Oost Drenthe	Drenthe	105 310
Zuid West Drenthe	Drenthe	163 413
Noord Overijssel	Overijssel	215 781
Noordoost-Twente	Overijssel	69 651
Zuidwest-Twente	Overijssel	190 551
De Kracht van Salland	Overijssel	100 708
Achterhoek	Gelderland	223 085
Flevoland	Flevoland	130 000
Utrecht Oost	Utrecht	228 520
Weidse Veenweiden	Utrecht	219 000
Kop van Noord-Holland	Noord-Holland	125 000
Holland Rijnland	Zuid-Holland	346 586
Polders met Waarden	Zuid-Holland	228 627
Noord- en Midden Zeeland	Zeeland	275 000
Zeeuws Vlaanderen	Zeeland	106 000
Grenscorridor 69 (N-Brabant)	Noord-Brabant	127 694
Zuid Limburg	Limburg	170 064
Totaal		3 391 728

=20% van het aantal inwoners van NL

Thema's

M19 - LEADER

De LAGs kiezen in hun LOS 3 van 9 onderstaande thema's:

1. (toekomstige) bevolkingskrimp;
2. (sociale) innovaties en de toepassing ervan;
3. economische impuls bij achterblijvende minder verstedelijkte regio's;
4. circulaire economie, biobased economy en duurzame energie;
5. verstevigen van de relatie stad-land: een verbinding leggen tussen de vraag uit de stad en het aanbod op het platteland, het realiseren van betrokken burgerschap en een verbeterd maatschappelijk draagvlak voor de agrarische sector;
6. het uitbreiden en verbeteren van de (agro) toeristische infrastructuur;
7. multifunctioneel grond- en watergebruik;
8. natuur- en milieu-educatie binnen het programma Duurzaam Door;
9. activiteiten of ontmoetingsplaatsen die de sociale cohesie op het platteland vergroten, zeker daar waar men sterker afhankelijk is van nabuurschap.

LEADER in de volgende periode?

In 2018 werd het LEADER-netwerk Nederland opgericht met de bedoeling om LEADER in de komende programmeerperiode een prominente plek te geven. De 20 LEADER-gebieden hebben hun gedachten hierover verwoord in een gezamenlijke position paper.

Tegelijk illustreert het netwerk in een recente brochure hoe de huidige Leaderprojecten in Nederland bijdragen aan elk van de doelen en subdoelen van het toekomstig Landbouw- en plattelandsbeleid.

Een indirect pleidooi dus om de Leadermethodiek in de toekomst programmabreed in te zetten.

Budget

Maatregel	ELFPO (€)	Nationale cofinanciering (€)	Totaal (€)
M 19	40.900.000,00	Ca. 70.500.000,00	Ca. 111.400.000,00

Leader: wie doet wat? (M19)

Hoe sterker de groentint, hoe meer verantwoordelijkheid bij de bestuurslaag of instantie.

EU (pm)	Europese kaderstelling en budgettering				
Ministerie LNV	Programmeringsdocument	Beheers- autoriteit, Indiening via loket RVO.nl	RVO.nl	RVO.nl	
Regiebureau POP		Coördineren tussen provincies		de monitoring- en evaluatie- activiteiten	Netwerk Platteland
provincies	Programmerings- document	Formele goedkeuring projecten		Audit en controle achteraf	POP-coördinator
PG	Lokale ontwikkelings- strategie	Voordracht Opvolging projecten			
	Programmering	Dagelijkse uitvoering	Betaling	Toezicht, monitoring, evaluatie	Communicatie

Voorbeeld Noord Overijssel

- ▶ Drie doelstellingen in de LOS van LEADER Noord Overijssel:
 - Jongeren en onderwijs; Vrijtijdseconomie; Verbinden van de samenleving met de toekomst van de landbouw en water
- ▶ De LAG maakt [online](#) bekend wanneer de LAG-vergaderingen voor het beoordelen van ingediende aanvragen worden gehouden.
- ▶ Projectaanvragen worden ingediend bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO.nl) via een digitaal aanvraagformulier. Voordat een aanvraag ter beoordeling aan de PG wordt voorgelegd, is vanaf het moment van indienen een periode van 16-20 weken nodig voor de **vormelijke beoordeling** door de RVO.nl.
- ▶ Een aanvraag wordt door de LAG als adviescommissie beoordeeld op basis van onderstaande selectiecriteria:
 - De mate waarin het project bijdraagt aan de doelen van de LOS2.
 - De mate waarin het project past binnen de werkwijze van LEADER
 - De mate waarin het project haalbaar is vanuit financieel en organisatorisch oogpunt
 - De mate van efficiency en doelmatigheid van het project
- ▶ Beschikbaar budget: het subsidieplafond bedraagt € 1.624.784,46 (samengesteld uit € 1.083.189,64 Europese middelen (ELFPO) en € 541.594,82 Provinciale middelen).

Interesse punten

► Is er voldoende instroom van nieuwe actoren en ideeën?

- Er zijn verschillen tussen de LEADER-gebieden, maar doorgaans wel voldoende instroom;
- De gevestigde organisaties tekenen 'natuurlijk' present, maar er zijn veel gebieden waar soms onverwachte actoren hun intrede doen.
- Er zijn signalen dat voor sommige aanvragers de voorfinanciering een drempel vormt.
 - × Tijdens een Leader-workshop ter voorbereiding van het Nationaal Strategisch Plan voor de volgedne periode, werd het voorstel gedaan om voor de relatief kleine LEADER-projecten voorfinanciering mogelijk te maken, in plaats van de gebruikelijke declaratiesystematiek.

Interesse punten

► Gebruik vereenvoudigde kostenopties?

→ Ingeval personeelskosten:

- × Basis: brutosalaris (+ eventuele eindejaarsuitkering)
- × Vaste opslag voor werkgeverslasten van 43,5% (inclusief vakantiegeld)
- × Vaste opslag voor overhead van 15% op bovenstaande 2 categorieën

→ Indien aanvrager gebruik mag maken van Integraal kosten systeem (IKS)

- × Vast tarief van 35 euro per uur voor eigen arbeid
- × Vast tarief van 22 euro per uur voor vrijwilligers

► Opdeling Europese en nationale projecten (Groningen)

→ Het LEADER-programma bestaat uit twee financieringsporen om kleinere aanvragen niet te belasten met de administratie die voorkomt uit Europese subsidiëring: een Europees deel en een nationaal deel.

Projecten waarbij een bijdrage tot €25.000 wordt gevraagd, gaan via het nationale gedeelte. Gevraagde bijdragen vanaf €25.000 tot het subsidieplafond van €100.000 gaan via het Europese spoor.

Interesse punten

Opdeling Europese en nationale projecten (Groningen)

Totaal: €2,5 miljoen/jaar

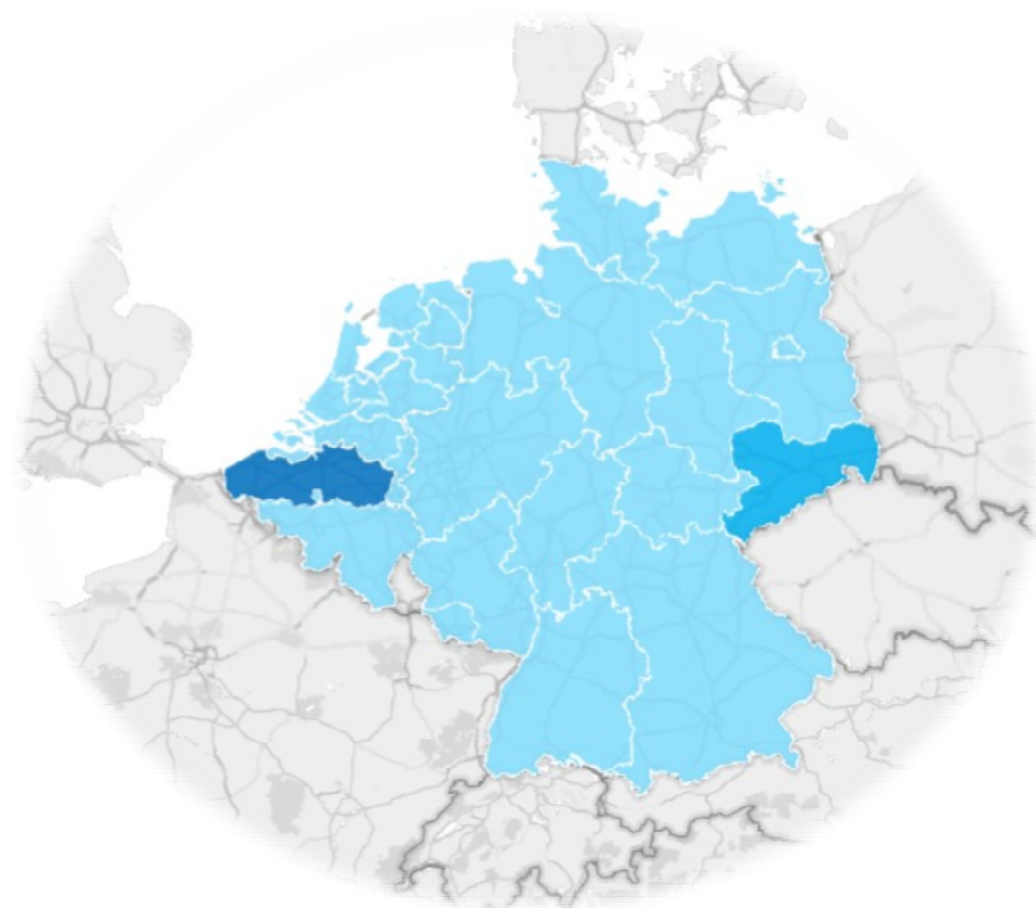
LEADER EU POP FINANCIERING

FINANCIER	PER JAAR IN EURO'S	TOTALE LEADER PERIODE	AANDEEL IN %
LEADER EU	€ 500.000,-	€ 3.500.000,-	30%
Provinciale cofinanciering	€ 250.000,-	€ 1.750.000,-	15%
Gemeentelijke cofinanciering	€ 250.000,-	€ 1.750.000,-	15%
Private inbreng/derden	€ 667.000,-	€ 4.669.000,-	40%
Totaal	€ 1.667.000,-	€ 11.669.000,-	100%

NATIONALE FINANCIERING ('MANDAAT' PROJECTEN)

FINANCIER	PER JAAR IN EURO'S	TOTALE LEADER PERIODE	AANDEEL IN %
Provinciale cofinanciering	€ 250.000,-	€ 1.750.000,-	30%
Gemeentelijke cofinanciering	€ 250.000,-	€ 1.750.000,-	30%
Private inbreng/derden	€ 333.000,-	€ 2.331.000,-	40%
Totaal	€ 833.000,-	€ 5.831.000,-	100%

Case 3 - Saksen

Benchmark - Saksen

- ▶ Zeer groot budget voor Leader: 40% van POP
 - M07 en M16 niet apart geprogrammeerd, maar onder Leader
- ▶ Zeer open Leader aanpak
 - Geen aanvullende voorwaarden bovenop de Europese
 - 'Bottom-up': geen voorgeschreven maatregelen, geen voorgeschreven thema's of doelen in LEADER-strategieën (alleen gegeven doelen van ELFPO 6b = zeer breed)
 - Hierdoor zeer veel verschillende maatregelen (1.000+). In de volgende programmaperiode denkt men om die reden toch met een brede keuzelijst te werken.

Benchmark - Saksen

- ▶ PG en Landkreis functioneren volledig gescheiden, begunstigde heeft 2 contacten:
 - PG – inhoudelijk
 - Landkreis (~provincie) – administratief (controle en betaling)
- ▶ Voldoende coördinatiecapaciteit per Leadergroep verzekerd, van 2 VTE tot 14 VTE afhankelijk van budget van de PG (max.25% TA).

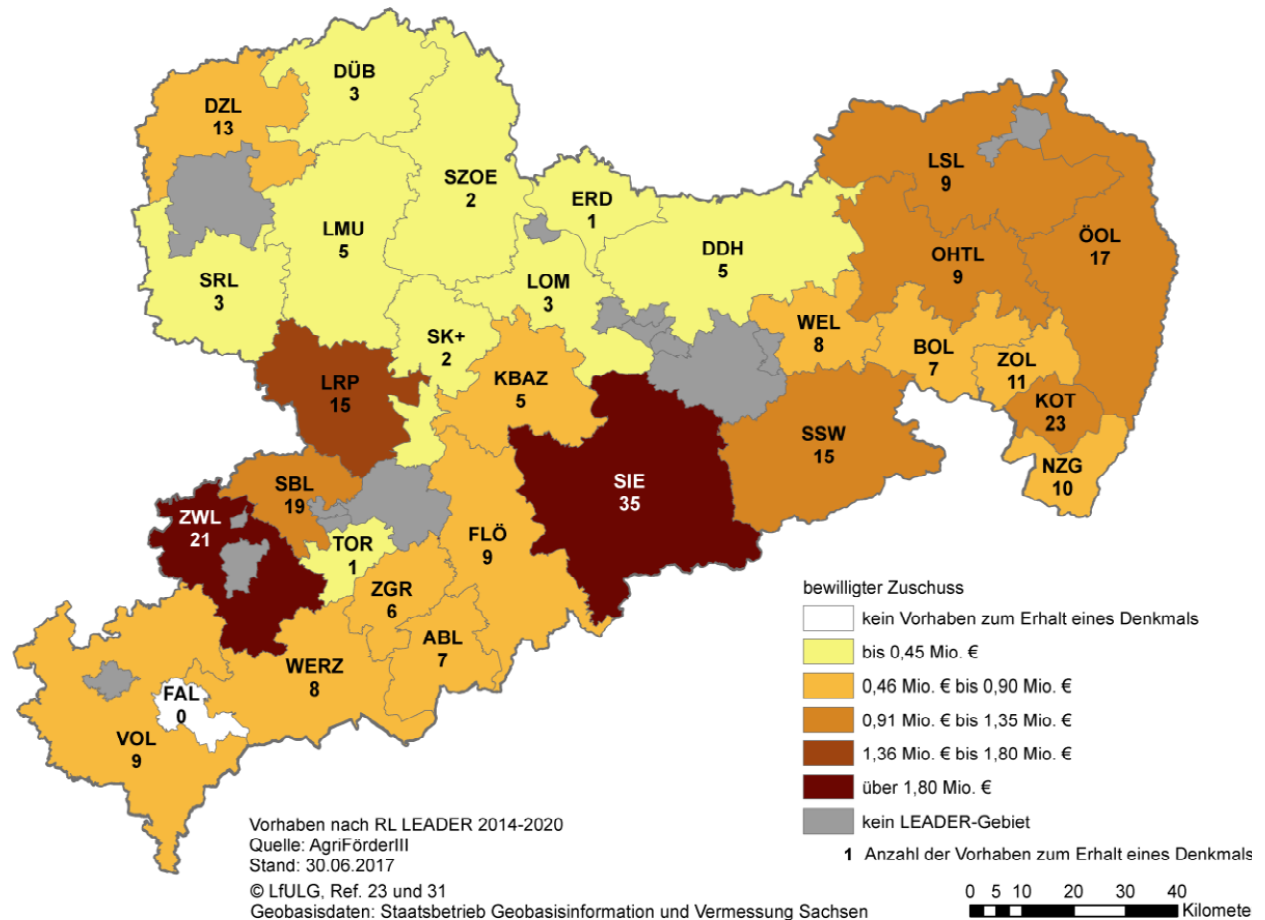
Criteria Leadergebieden

- ▶ Om in aanmerking te komen als Leadergebied:
 - Geen overlap: een gemeente kan maar behoren tot één LAG
 - In heel Saksen mogelijk op vier grote stedelijke gebieden na: Dresden, Leipzig, Chemnitz, Zwickau.
- ▶ Leadergebieden mogen de administratieve grenzen van de Landkreis doorkruisen.

Criteria Leadergebieden

- ▶ De 30 LAGs omvatten ongeveer 2 miljoen inwoners (= ongeveer de helft van het aantal inwoners van Saksen).

Budget

Maatregel	ELFPO (€)	Nationale cofinanciering (€)	Totaal (€)
M 19	380.000.000,00	75.400.000,00	455.400.000,00

Leader: wie doet wat? (M19)

Hoe sterker de groentint, hoe meer verantwoordelijkheid bij de bestuurslaag of instantie.

EU (pm)	Europese kaderstelling en budgettering				
Länder	Programmeringsdocument		Officiële PA	Rapportage aan EU	NRN - saksen
Landkreis	Plattelandsbeleid county als kader	Administratie	BA, Controle en betaling	Monitoring via digitale database	Advise LAG
PG	Lokale ontwikkelingsstrategie	Oproepen, goedkeuring en opvolging projecten			Brede promotie naar stakeholders
	Programmering	Dagelijkse uitvoering	Betaling	Toezicht, monitoring, evaluatie	Communicatie

Verdere toelichting

- ▶ De rol van de PG's en de Landkreis zijn sterk gescheiden.
- ▶ LEADER must be fun
 - Men wil de 'last' voor de projectindieners nog verder proberen verlagen in de toekomst

Er bestaat voor de leader-aanvrager een serieuze kloof tussen het informele karakter van de LAG en de formele, administratieve regels die door Europa worden opgelegd.

Interesse punten

▶ Is er vernieuwing van actoren binnen PG?

- Ervaring van teveel routine is er nog niet, nog maar de tweede keer dat Leader open staat voor het ganse grondgebied
- Omwille van de grote budgetten, wel grote belangstelling. Gemeenten zijn doorgaans sterk betrokken in de LAGS, in sommige gevallen ook doorslaggevend in de besluitvorming

▶ Gebruik vereenvoudigde kostenopties?

- Standard unit costs voor bouwproject: 1.272 €/m² x financieringspercentage bepaald door PG
- Flat rate voor overhead (40%), incl. indirecte kosten (15%)

▶ Pilootprogramma met nationaal geld

- kleinere projecten met minder administratieve lasten, maken gebruik van bestaande PG.

Verder info - vereenvoudigde kosten opties

flat rate financing of non-investment projects

- ▶ Flat rate for indirect costs (15 %)
 - indirect costs are expenses for room hire including costs, telephone charges, Internet fees, Office supplies, reproduction, paper and printer costs, porto, hospitality expenses, insurance, travel expenses.

- ▶ Flat rate for other costs (40 %)
 - for all costs other than personnel costs
 - for all incurred in connection with the project expenditures
 - such as public relations and presentation materials, leasing of vehicles, legal advice and expert reports, Marketing activities
 - indirect costs are included in the flat rate

Vaststellingen en aanbevelingen

Vaststellingen - OKW

MAATREGELEN OMGEVINGSKWALITEIT

- ▶ De maatregelen 'Omgevingskwaliteit' (M7 en M16) vinden we enkel in Wallonië op een gelijkaardige manier terug als in Vlaanderen.
- ▶ In de twee cases buiten België vinden we de maatregelen op zichzelf niet meer terug. In Nederland zijn ze afgeschaft en in Saksen zijn de maatregelen ingekanteld in Leader.

Vaststellingen - OKW

MAATREGELEN OMGEVINGSKWALITEIT

- ▶ In Wallonië worden de maatregelen Omgevingskwaliteit vanuit één bestuurslaag georganiseerd, terwijl ze in Vlaanderen gezamenlijk door de provincies en de VLM worden opgenomen.
- ▶ Ondanks de twee bestuurslagen is de aanpak in Vlaanderen meer geïntegreerd omdat de VLM en de provinciale plattelandsdiensten de maatregelen vanuit één organisatie/dienst benaderen, terwijl ze in Wallonië door negen verschillende functionele departementen en agentschappen worden aangestuurd.

Vaststellingen - LEADER

LEADER

- ▶ De organisatie van LEADER is in elk van de cases een samenspel van de lokale actiegroepen met centrale en decentrale autoriteiten.
- ▶ Zie figuur (volgende slide).

Organisatie LEADER in de casegebieden

	VL	WALL	NL	SAKSEN
Formele verantwoordelijkheid	Dept. L&V		Min. LNV	
Kaderstelling	VLM	DG03	Min LNV + provincies samen (regiebureau) + Eigen regelingen binnen elke provincie	Min. Env. & Agri
Controle	Provincie	Functionele administraties (9)	RVO.nl	Landkreis
Programmatie Projecten	PG	PG	PG (verweving met de provinciale laag, cfr. VL)	PG

Vaststellingen - LEADER

LEADER

- ▶ Het aantal 'agenten' die zich inlaten met LEADER varieert in de cases van 3 in Saksen, over 4 in Vlaanderen tot 5 in Nederland en 11 in Wallonië.
- ▶ In Vlaanderen en Nederland spelen de provincies een belangrijke en deels vergelijkbare rol. In Nederland zijn er wel grote onderlinge verschillen in organisatie tussen de provincies, wat in Vlaanderen niet het geval is door de kaderstelling vanuit de VLM voor het geheel. In Wallonië komen de provincies in het ganse verhaal niet voor. De intermediaire rol in Saksen wordt opgenomen door de Landkreis.

Vaststellingen - LEADER

LEADER

- ▶ De Inhoudelijke focus van LEADER wordt in Saksen en Wallonië volledig overgelaten aan de PG's. In Nederland bestaat een vergelijkbaar systeem als in Vlaanderen, waarbij de PG's maximaal 3 thema's kiezen uit een gemeenschappelijke lijst (lijst van 9 thema's in NL, 15 thema's in Vlaanderen).
- ▶ De controlefunctie en betaling is in Vlaanderen over vier actoren gespreid: inhoudelijk (PG), administratief (provincie), controle en betalingen (VLM, betaalorgaan). In NL (RVO.nl) en DU (landkreis) zijn controle en betaling eenduidiger aan één instantie aangewezen, in Wallonië zien we 2 instanties.

Vaststellingen - LEADER

LEADER

- ▶ Op het niveau van de PG stellen zich een aantal 'issues' die voortkomen uit de nabijheid van actoren en het gebrek aan bestuurskracht:
 - beperkte kennis en belangstelling voor vormvereisten;
 - kwaliteitsverlies omwille van de nabijheid van projectindieners en leden van de PG;
 - gebrek aan innovatie.

Aanbevelingen

1. De huidige organisatie van de maatregelen Omgevingskwaliteit en LEADER in respectievelijk **drie en vier lagen**, kan het best behouden blijven in de toekomst. Vooreerst leerden we uit de vergelijking dat de situatie in Vlaanderen met vier betrokken actoren niet uitzonderlijk is. Daarnaast zetten we door het wegknippen van de VLM en/of de provinciebesturen geen stappen vooruit.
2. De versnippering van de **controlefunctie en betaling** in Vlaanderen is opvallend tegenover de andere cases. We noemen in deze studie een aantal voordelen om de controle en betaling in de toekomst exclusief voor te behouden aan het Vlaamse niveau (VLM + betaalautoriteit).

Aanbevelingen

3. De interbestuurlijke samenwerking zou kunnen verbeterd worden door de onderlinge **afspraken** nog beter te expliciteren in het reglement en in de overeenkomsten tussen de VLM en de provincies.
4. Het interbestuurlijk samenspel wordt op dit moment ondersteund door een e-loket. Deze **digitale tool** zou verder kunnen ontwikkeld worden tot een volwaardig projectopvolgings- en beheerssysteem. Zo zouden alle betrokkenen, ook de promotoren, ten allen tijde de stand van een project kunnen consulteren.

Aanbevelingen

5. Het al dan niet vasthouden aan de **provinciegrenzen** voor de afbakening van Leaderregio's, heeft voor- en nadelen. Het lijkt ons vanuit organisatieperspectief raadzaam om de provinciegrenzen te respecteren, tenzij er regionale identiteiten of netwerken ernstig worden doorsneden.
6. De cases challengen Vlaanderen om grondiger stil te staan bij de vraag welke maatregelen in het GLB ingesloten worden en welke met **regionale middelen** worden gefinancierd, alsook bij de vraag welke maatregelen via de LEADER-methodiek worden uitgevoerd.

Aanbevelingen

7. In functie van een optimaal samenspel van actoren in het programma, adviseert het Europees Netwerk voor Plattelandsontwikkeling om een **coördinatiegroep** te installeren met alle betrokken stakeholders bij het programma. Op gezette tijdstippen worden binnen dit forum de samenwerking en de afspraken geëvalueerd.

Aanbevelingen

8. Vanuit de case Saksen, kunnen we ons de vraag stellen, op welke manier we LEADER in de toekomst willen invullen binnen Vlaanderen? Een volwaardige **bottom up aanpak**, die grondig de lokale bevolking en groepen betreft, vraagt meer middelen per groep en een ruimere personeelsomkadering. Zijn er bijgevolg in de toekomst meer middelen voor LEADER nodig, of moeten we selectiever zijn in het erkennen van LEADER-gebieden? Het is een keuze die zich stelt tussen het werken in de diepte of het aanhouden van het bestaande 'spreidingsbeleid'.

Aanbevelingen

9. Om te vermijden dat projecten worden goedgekeurd door de PMC's of de PG's, zonder dat ze aan alle vormvereisten voldoen, kan een procedure van **voorafgaandelijke screening** zoals in Nederland worden overwogen. Verder bouwend op ons advies om de controle- en betalingsfunctie centraal te organiseren in de toekomst, zou deze screening door VLM gebeuren.

Aanbevelingen

10. Het werken van onderuit (bottom up) heeft ook zijn beperkingen. **Innovatie en kwaliteit** zijn nooit verworven en moeten blijvend bewaakt en aangejaagd worden. Daartoe zijn verschillende mogelijkheden, die overigens vandaag al op verschillende plaatsen in Vlaanderen worden toegepast:
- Empowerment van lokale actoren;
 - Voldoende projectopvolging en –ondersteuning;
 - Projecten opzetten vanuit de PG's;
 - Inzet van onafhankelijke beoordelaars.

Aanbevelingen

11. Binnen de maatregelen LEADER en OKW voorziet PDPO III vereenvoudigde kostenopties voor de declaratie van personeelskosten (vastgestelde looncodes) en overhead (15%). Tijdens de vergelijkende studie zagen we nog aanvullende toepassingen van administratieve vereenvoudiging die in de toekomst kunnen overwogen worden:

- flat rate voor alle kosten buiten personeel;
- SSUC (Standard scales of unit costs) voor infrastructuurprojecten;
- ‘Umbrella projects’;
- voorfinanciering voor kleine projecten.

Contact

Bart Van Herck
Senior Expert
0477 26 34 44
bart.vanherck@ideaconsult.be

Veerle Vermeyen
Onderzoeker
02 609 53 04
veerle.vermeyen@ideaconsult.be

Jozef II straat 40 B1

1000 Brussel

Tel +32 (0)2 282 17 10

www.ideaconsult.be

member of

IDEA GROUP

Meer informatie

www.vlm.be
info@vlm.be

<https://twitter.com/VLMtweet>

<https://www.facebook.com/VlaamseLandmaatschappij>

<https://www.linkedin.com/company/vlaamse-landmaatschappij>